

KAMNISKI

TEKSTILEC

LETNIK XXVI • LETO 1988

ŠTEVILKA 1-2

Svilanit 40 LET

Vsebina:

Osrednja tema:

Zdravstveno varstvo na papirju in v življenju 1

8. februar – kulturni praznik 5

Iz uradnih listov za življenje:

Spremembe zakona o združenem delu 6

Ju-hu-hu, počitnice so tu, imeli bomo vsaj malo miru . . . 9

Svileni izdelki v koraku s svetovno modo 9

Novo iz tkalnice frotirja 10

Iz dela DPO in društev:

Kljub težavam delovni in uspešni 12

Gasilec več moralne opore 13

Dedek Mraz in škratje 14

Poročilo o letni volilni konferenci OO ZK 15

Svilanit na sejmi 15

V gosteh pri prijaznih ljudeh 16

Neuslišane tožbe samoupravljalcev 20

Odmevi 21

Domače ognjišče tudi v Bohinjskem kotu 22

Upokojili so se:

Povše Pepca 23

Dobrodošli med nami:

Andrej Smolej 23

Za spominski album

Zopet prišel je med nas, stari dobri Dedek Mraz 24

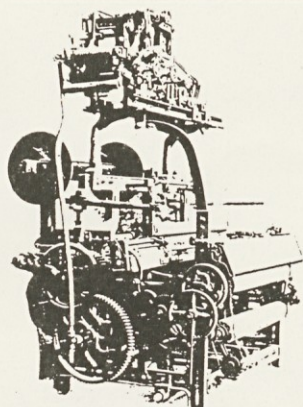
ZA 8. MAREC

Ves čas, odkar je Klara Zetkin predlagala, naj bi se dan 8. marec posvetil kot praznik mater in žena, se trudimo, kako bi ta dan napravili njim čim lepši in kako naj bi jim bila ta dan posvečena in izkazana pozornost. Verjetno je bil ta dan zamišljen tako, da naj bi vrednote, ki jih žene doprinašajo v življenju, znali bolje ali vsaj pravilno ceniti. Žal pa nam to dejstvo še vedno nekoliko uhaja iz rok. Materinstvo, ki ga je narava namenila ženam, je najbrž vrednota, ki jo današnji tempo življenja in zaposlenost žensk neusmiljeno krade ljubezni in topline željnim otrokom.

Praznovanje tega dne se je skozi leta pač prilagajalo času in trenutnim razmeram primerno. Nesmiselno bi bilo pretirano govorjenje in v oblake zavite obljube.

Mislím, da bi bile besede otroške iskrenosti najprimernejša čestitka za njihov praznik, po njihovem zgledu pa se pridružujemo tudi mi.

Nograšek Jože

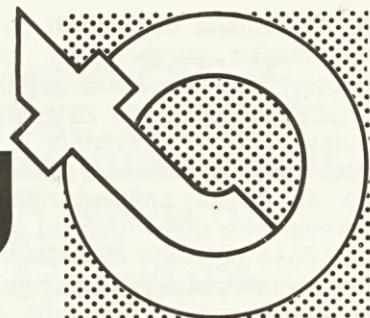

»KAMNIŠKI TEKSTILEC«
Letnik XXVI. št. 1 – 2 1988
Glasilo delovne organizacije
»SVILANIT« Kamnik

Glasilo urejuje uredniški odbor
Anka Hubad, Anton Jerman, Janez Kimovec,
Marinka Gomiršek, Marinka Pinterič
Odgovorna urednica: Mija Senožetnik
Tehnični urednik: Ivana Skamen in
Andrej Verbič

Naklada: 900 izvodov
Grafična izvedba: Franjo Jereb – Idríja

ZDRAVSTVENO VARSTVO NA PAPIRJU IN V ŽIVLJENJU

Osrednja tema

S 1. 1. 1988 je stopil v veljavo Samoupravni sporazum o uresničevanju zdravstvenega varstva. Da bomo, kot se za prave samoupravljalce spodobi, vedeli, kaj so naši delegati v republiški zdravstveni skupnosti sprejeli in tudi kot uporabniki poznali te pravice, je prav, da si snopič popisane papirja zdravstvenega varstva poglobljeno ogledamo.

Po načelih vzajemnosti in solidarnosti

Po načelih vzajemnosti in solidarnosti uresničujemo zdravstveno varstvo v delovni organizaciji in v zdravstveni skupnosti.

Uporabniki pravic smo *delavci* v OZD, *delovni ljudje* – osebe, ki z osebnim delom samostojno opravljajo razne poklice (obrtniki, kulturni delavci . . .), *kmetje* – osebe, ki opravljajo kmetijsko dejavnost kot glavno ali edino dejavnost, *družinski člani delavcev* – za te se štejejo le: zakonci, otroci in posvojenici, ki jih delavci preživljajo (novost SaS, saj je prvotni sporazum za družinske člane štel vse, ki so živeli v skupnem gospodinjstvu), *nezaposlene osebe* (le tiste, ki imajo stalno prebivališče v občini) in *drugi občani* (ki niso zgoraj imenovani, pa imajo stalno bivališče v Kamniku).

Katere zdravstvene storitve uresničujemo v tovarni?

Poleg socialne varnosti za čas bolezni – nadomestilo osebnega dohodka, ki si ga bomo v nadaljevanju ogledali pod drobnogledom, si v tovarni zagotavljamo tudi nekatere zdravstvene storitve, kot so: *preventivni zdravstveni pregledi, zdravstveno varstvo pri delu, zdravstvene ukrepe, ki zadevajo utrjevanje zdravja in delovne sposobnosti* (telovadba med delovnim časom, preventivno okrevanje), posebno zdravstveno varstvo delavcev z *zmanjšano delovno zmožnostjo* in storitve, ki služijo preprečevanju, odkrivanju in zdravljenju ter *rehabilitaciji poškodb pri delu in poklicnih boleznih*.

Katere pa v zdravstveni skupnosti?

Seveda teh neprimerno več uveljavljamo v zdravstveni skupnosti, saj se bolni in potrebni zdravstvene pomoči zatekamo v ustanove (zdravstveni

dom, specialistične ambulante, bolnice . . .) zdravstvene skupnosti.

1. Osnovna zdravstvena dejavnost zagotavlja:

– *zdravniške in druge preglede* ter preiskave oziroma storitve, ki zadevajo preprečevanje, odkrivanje, zdravljenje in rehabilitacijo *ob bolezni ali poškodbi zunaj dela,*

– *storitve zdravstvenih delavcev,* ki so sestavni del zdravljenja in nege bolnika na domu oziroma zdravstvene storitve, ki jih opravljajo v socialnih zavodih,

– sistematično zasledovanje in nadzor ter dispanzerska obravnava nekaterih *skupin prebivalcev* (otroci, šolarji, materinstvo, borci . . .),

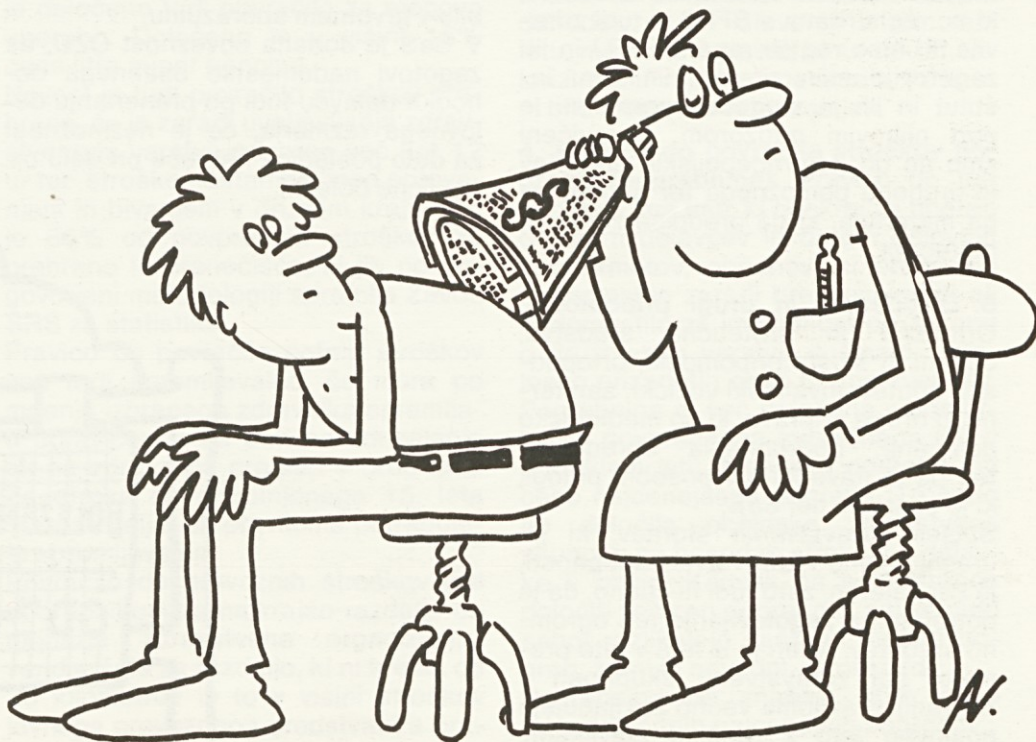
– *nujna medicinska pomoč,* medicinsko utemeljene *reševalne prevoze, patronažne in babiške storitve,* delo s

kronično obolelimi občani in *zobozdravstvene storitve.*

2. Specialistično-ambulantno zdravstveno dejavnost predstavljajo *specialistični zdravstveni pregledi in storitve,* za katere ugotovi zdravnik osnovne dejavnosti, da so potrebni in jih predlaga z izdajo napotnice. Zagotavljali jo bomo v specialističnih ambulantah in ustanovah.

3. Bolnišnična zdravstvena dejavnost so storitve in preiskave, ki so potrebne zaradi odkrivanja, zdravljenja in rehabilitacije obolelih oziroma poškodovanih, ko zdravstveno stanje to zahteva, ker so izčrpane možnosti v osnovni oz. specialistično-ambulantni dejavnosti. Ta dejavnost so tudi storitve, ki zadevajo nastanitev in prehrano bolnika v bolnišnici med zdravljenjem.

4. Univerzitetna zdravstvena dejavnost so strokovne-tehnološke in organizacijsko najzahtevnejše zdravstvene storitve. Potrebo zanje ugotovi izbrani zdravnik osnovne, specialistične ali bolnišnične dejavnosti.

5. Zdraviliške dejavnosti so storitve medicinske rehabilitacije, za katere ugotovi potrebo konzilij bolnišnične organizacije, če gre za nadaljevanje bolnišničnega zdravljenja s pomočjo naravnega zdravilnega sredstva. Lahko jih določi tudi konzilij osnovne zdravstvene dejavnosti pri osebah, ki dalj časa boleajo za kronično degenerativnimi obolenji in še posebno, če so bile v zadnjih treh letih zaradi te bolezni večkrat bolnišnično zdravljene oz. pogosteje odsotne z dela zaradi te bolezni.

Sem sodi tudi oskrba pri zdravstveno utemeljenem letovanju otrok in storitve, ki zadevajo nastanitev in prehrano za uporabnike, pri katerih je rehabilitacija možna le na stacioniran način. Te storitve so lahko največ na ravni standardov hotelov B kategorije.

6. Prevoz z reševalnimi in drugimi vozili. Če potrebo za *upravičenost prevoza* z reševalnim in drugim vozilom ugotovi zdravnik, je tudi to zdravstvena storitev, ki jo zagotavlja zdravstvena skupnost. Seveda pa je takšen prevoz upravičen le, če to zahteva narava bolezni in ni možen prevoz z javnim prevoznim sredstvom. Novost samoupravnega sporazuma dopušča tudi *možnost najetja taksija* (če ni na voljo reševalnega vozila) oziroma *osebnega prevoznega sredstva*, stroški zanj pa se krijejo v *višini 15% cene super bencina*. Seveda pa mora upravičenost prevoza v takšni obliki ugotoviti zdravnik, podlaga za to pa je, da prevoz ni možen z javnim prevoznim sredstvom.

7. Zdravila in druga sredstva za diagnostiko in zdravljenje. Seveda pri zdravljenju največkrat brez teh ne gre, velja pa, da smo upravičeni do zdravil, ki so registrirana v SFRJ in tudi zdravila, ki niso registrirana v SFRJ in jih zagotovijo univerzitetne klinike ali inštitut in jih je mogoče uporabljati le pod njihovim nadzorom. Upravičeni smo še do kontracepcijskih sredstev in drugega pomožnega ter sanitetnega materiala, ki ga predpiše zdravnik na recept.

8. Ortopedski in drugi pripomočki. Ortotična in protetična sredstva, očesni in slušni pripomočki, ortopedska obutev, invalidski vozički, sanitarne in druge priprave, ki so medicinsko določene, podrobnejša opredelitev teh pa je navedena v posebni prilogi, ki je sestavni del SaS.

Spisek zdravstvenih storitev, ki jih uresničujemo v zdravstveni skupnosti, je kar zajeten, zato tudi ni čudno, da je potrebno za zagotavljanje teh ogromno sredstev. A teh je iz leta v leto premalo, saj zdravstvene skupnosti v Sloveniji praviloma vedno zaključujejo poslovno leto z rdečimi številkami.

Lani so se te številke povzpele na 2000 starih milijard, prav te, za navadne smrtnike, »praviljčne« izgube, pa so povzročile uporabo 3. odstavka 32. člena tega SaS, s katerim so izkoristile možnost zmanjšanja osnove za »bolniško« za 10%.

Socialna varnost v zvezi z zdravstvenim varstvom

Tudi socialno varnost v zvezi z zdravstvenim varstvom ursničujemo oziroma nam je zagotovljena v delovni organizaciji in zdravstveni skupnosti.

Pravica do socialne varnosti obsega:

- nadomestilo osebnega dohodka
- povračilo potnih stroškov pri uveljavljanju zdravstvenega varstva
- pogrebna
- posmrtnina.

1. Nadomestilo osebnega dohodka – »bolniška«. V tem snopiču papirjev je seveda jasno zapisano, kdaj in kolikošno nadomestilo nam pripada, ko smo bolni in nezmožni za delo.

Pomembna novost, ki jo prinaša sporazum, je stopenjsko priznavanje nadomestila:

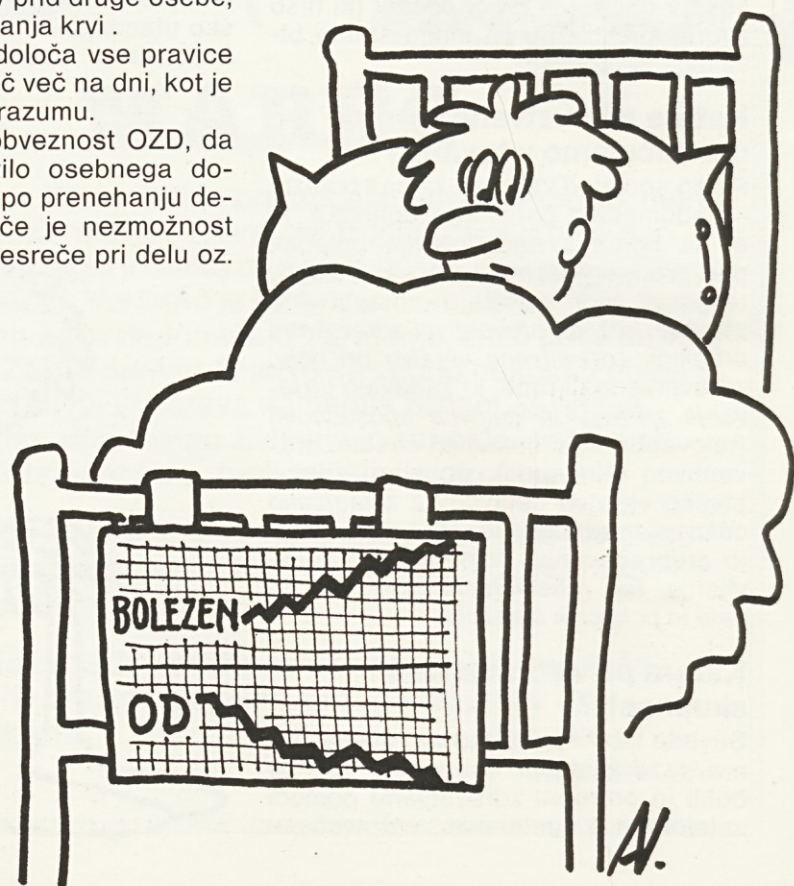
- 75% osnove za prve tri delovne dni odsotnosti z dela in ves čas odsotnosti zaradi nega obolelega ožjega družinskega člana, ki živi v skupnem gospodinjstvu,
  - 80% osnove od četrtega do tridesetega delovnega dneva odsotnosti,
  - 90% osnove za primere odsotnosti, ki trajajo več kot 30 delovnih dni,
  - 100% osnove za delavce, ki so odsotni z dela zaradi poklicne bolezni, poškodb pri delu, transplantaciji živega tkiva ali organa v prid druge osebe, zavoljo posledic dajanja krvi.
- Sporazum izrecno določa vse pravice na **delovne dni** in nič več na dni, kot je bilo v prvotnem sporazumu.
- V SaS je dodana obveznost OZD, da zagotovi nadomestilo osebnega dohodka delavcu tudi po prenehanju delovnega razmerja, če je nezmožnost za delo posledica nesreče pri delu oz. poklicne bolezni.

Bistveno novost določanja nadomestila prinaša 32. člen SaS; z njim je določena nova osnova odmerjanja nadomestila in sicer v višini akontacije osebnega dohodka, ki bi ga delavec prejel, če bi bil na delu. Tretji odstavek omenjenega člena daje možnost izplačevalcem nadomestil, torej delovnim organizacijam in zdravstvenim skupnostim, da 100% osnovo lahko znižajo za 10%, če to narekujejo razmere. Zdravstvene skupnosti so to možnost izkoristile, sledile pa so jim tudi večina delovnih organizacij, med njimi tudi naša.

V številkah 75%, 80% in 90% od 90%-ne osnove

Rezultat računice odstotkov od odstotka je naslednji: 65% za prve tri dni odsotnosti, 70% za dni od četrtega do tridesetega dneva odsotnosti in 80% za vse dni odsotnosti nad trideset dni; da ne bo pomote, govorimo o delovnih dneh in ne o koledarskih!

Star obračun nadomestila, ki po mnenju predlagateljev novega, ni zagotavljal socialne varnosti, je bil zasnovan na osnovi osebnega dohodka iz preteklega leta, povečan z odstotkom rasti osebnega dohodka v delovni organizaciji do meseca obračuna nadomestila. Od te osnove je bil v starem sporazumu uveljavljen tudi stopenjski obračun nadomestila (75%, 80% in 90%), mi pa smo v delovni organizaciji izplačevali ugodnejši odstotek nadomestila, to je 90% od tako ugotovljene osnove iz preteklega leta.

Od 1. 1. 1988 dalje pa veljajo določila 26. in 32. člena SaS; sprejeta so bila v cilju, da bi prvotni način obračuna (za katerega se je ugotovilo, da je sicer enostavnejše), ki ob sedanjih gospodarskih gibanjih in s tem povezano rastjo osebnih dohodkov kljub valorizaciji, spremenili zaradi neustreznosti in nezagotavljanja primerne socialne varnosti. Na novo je bila zato določena osnova nadomestila, to je akontacija osebnega dohodka, ki bi jo delavec prejel, če bi bil na delu. Ta naj bi torej to pričakovano socialno varnost tudi zagotovila.

Kako so spremembe vplivale pri obračunu dejanskega nadomestila v presojo tej trditvi, posredujem konkretni primer:

Delavka Tončka je bila ves mesec januar v bolniškem staležu. Njena akontacija osebnega dohodka bi znašala za mesec januar (če bi bila na delu) 410.202 din. Ker je bila zaradi bolezni odsotna, ji je bilo odmerjeno nadomestilo: za prve tri delovne dneve 75%, za vse naslednje pa 80%, kar je zneslo pri nižani osnovi za 10% (torej 90% osnovi) 301.078 din ali 73,4% nadomestilo. Če bi delavki izračunali nadomestilo po starem načinu obračuna, bi delavka prejela nadomestilo v višini 339.909 din ali 82,8% nadomestilo.

Če smo torej prvotni sistem obračuna nadomestila spremenili v cilju zagotavljanja večje socialne varnosti delavca v času njegove bolezni, potem bi se zniževanja osnove za 10% morali poslužiti res le v primeru, ko bi gospodarske razmere v delovni organizaciji kazale na to. Kajti le v tem primeru bi lahko opravičili nižji odstotek nadomestila, ki ga novi obračun prinaša. Cilj in smisel spremembe bi komajda opravičili, če bi nadomestilo odmerjali od 100% osnove, kajti ne smemo pozabiti, da smo s 1. 1. 1988 prešli na manj ugodni stopenjski obračun.

Delavka Tončka bi v primeru upoštevanja 100% osnove tako prejela po novem izračunu 331.186 din ali 80% akontacije osebnega dohodka, kar je še vedno manj od odstotka, ki ga je prinašal stari način obračuna bolniškega nadomestila.

Seveda bi bili ob manjšem številu dni odsotnosti ti odstotki še nižji (od 65 do 70%), višji pa v primerih odsotnosti z dela nad 30 delovnih dni, vendar ne višji od 80%.

V duhu sprejeti ukrepi še malo ne dišijo po zagotavljanju večje socialne varnosti. Preje bi dejala, da takšna odločitev pelje k poskusom znižanja odsotnosti z dela zaradi bolezni. Sita vrana lačne ne razume, zdrav človek bolnega tudi težko, a bi morali pri sprejemanju takšnih odločitev imeti v mislih le ljudi, ki jih pesti bolezen in jim je v teh dneh še kako potrebna social-

na varnost. Ptičke, ki odsotnost zaradi bolezni izkoriščajo za »svoje žvrgole-nje«, pa bi morali uloviti na takšne limanice, na katere se ne bi ujeli tisti s polomljenimi krili, torej resnično bolni.

2. Povrnitev prevoznih stroškov in dnevnice. Ker 11. člen SaS daje možnost prevoza z osebnim avtomobilom, je določeno tudi povračilo za njegovo uporabo. Določeno je v višini 15% cene litra super bencina.

Novost je tudi povračilo stroškov prehrane, če je zaradi uveljavljanja zdravstvenega varstva odsoten več kot 12 ur ter stroške nastanitve med potovanjem in bivanjem v drugem kraju. To je 80% od povprečnih stroškov za prehrano in prenočišče, ki jih po dogovorjeni metodologiji spremlja Zavod SRS za statistiko.

Pravico do povračila potnih stroškov ima tudi spremljevalec, če mora po mnenju izbranega zdravnika spremljati upravičenca na poti na zdravljenje ali na zdravniški pregled v drug kraj. Za otroke do dopolnjenega 15. leta starosti velja, da praviloma potrebujejo spremljevalca.

Povračilo do prevoznih stroškov gre uporabnikom za najkrajšo razdaljo do najbližje zdravstvene organizacije, vendar šele za razdaljo, ki ni krajša od 20 kilometrov in to v višini stroškov javnega prevoznega sredstva. Ta pra-

vica gre tudi, če mora zaradi iste bolezni vsaj 5-krat na mesec potovati in je skupna razdalja najmanj 60 kilometrov.

3. Denarna pomoč ob smrti (posmrtnina). Tu je samoupravni sporazum od prejšnjega storil korak naprej, saj je prvotno pomoč bistveno povečal. Zdaj znaša ta povprečni mesečni osebni dohodek v SR Sloveniji v minulem letu, med letom pa naj bi se trikrat valorizirala. Prejšnja je znašala 70% in ni bilo medletne valorizacije.

4. Pravica do povračila stroškov pogreba (pogrebna). Pravico do teh stroškov ima tisti, ki poskrbi za pogreb ob smrti delavcev in drugih delovnih ljudi, kmetov, občanov, ki prejema nadomestilo zaradi brezposelnosti ali nadomestilo za invalidnost po zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb in upokojevcem. Pogrebna ni več določena v odstotku od povprečnega mesečnega OD v preteklem letu, temveč v odstotku od cene najcenejšega pogreba. To ceno bo določila občinska zdravstvena skunost; po besedah strokovne delavke v občini Kamnik pa bo potrebno določiti več cen pogrebnin, saj se med seboj razlikujejo vaški in mestni pogreb, žarni in navadni, otroški itd. Pogrebna bo znašala 80% cene tako določenih najcenejših pogrebov.

Doplačila uporabnikov k ceni zdravstvenih storitev

Osnovni cilj doplačila k ceni zdravstvenih storitev, ali kot jo imenujemo participacijo je, da bi zagotovili *odgovornejši odnos* delavcev in občanov do svojega zdravja, do uporabe zdravstvenih storitev, zdravil in pripomočkov, šele drugotnega pomena pa je tudi prispevek uporabnikov k sredstvom, ki jih plačuje občinska zdravstvena skupnost.

Z višino prispevkov smo se že seznanili v javnih glasilih, brali in pisali pa smo tudi o tem, da se za objavljenim »cenikom« skrivajo nadstandardne storitve, ki jih bomo uporabniki morali v celoti kriti sami. Predvsem boleče so »skrivnice« na področju zobozdravstva, saj standardnih zalivk (srebrne plombe) skoraj v današnji tehniki ne poznamo, prav tako pa bomo morali imeti v ustih že kar »postojnske jame«, da bomo upravičeni do socialnih mostičkov in do participacije, objavljene v javnih glasilih.

Zneski participacije za zdravstvene storitve naj bi se, kot posmrtnina, valorizirali trikrat na leto in sicer 1. marca, 1. julija in 1. novembra.

Nekateri uporabniki pa so vendarle izvzeti iz plačila participacije in sicer: otroci, šolarji in študentje, ženske v nosečnosti, ob porodu, 6 mesecev po porodu, brezposelne osebe, ki prejema denarno pomoč ali nadomestilo, upokojenci z varstvenim dodatkom in tudi uporabniki, ki zavoljo svojega

gmotnega položaja ne morejo prispevati k stroškom za zdravstvene storitve. Ti zadnji uveljavljajo to pravico na vlogah za uveljavljanje socialnovarstvenih pravic pri Zdravstvenih skupnostih.

Povrnitev škode od tistega, ki je namenoma ali iz hude malomarnosti povzročil potrebo po zdravstvenih storitvah

Iz novele zakona o zdravstvenem varstvu je povzeta določba o doslednejšem izvajanju povrnitve škode od tistega, ki je namenoma ali iz hude malomarnosti povzročil potrebo po zdravstvenih storitvah. Pred leti se je ta določba že izvajala, vendar je bila v zadnjem obdobju nekoliko pozabljena, zdaj pa se bo menda zopet striktno izvajala.

Svobodna izbira »izbranega zdravnika«

Da bi uveljavili ustavno načelo proste izbire zdravnika in istočasno zagotovili tudi racionalno diagnostično in terapevtsko delo zdravnika, je dogovorjeno, da si bomo delavci lahko izbrali tudi drugega zdravnika, če nam naš izbrani ambulantni zdravnik ni po volji. Torej imamo pravico izbirati si lečečega zdravnika, pri katerem bomo vedno iskali zdravniško pomoč. Izbrani zdravnik bo označen tudi na naši kartoteki in zdravstveni izkaznici.

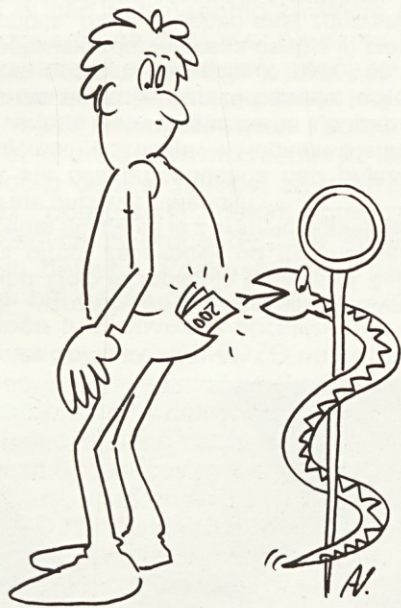
V »Svilanitovi« obratni ambulanti ordinira dr. Ahlin, če si želimo iz takšnih ali drugačnih vzrokov drugega »izbranega« zdravnika, bomo to lahko storili, vendar bo potrebno svojo »izbiro« javiti delovni organizaciji zaradi potrebe komuniciranja z izbranim zdravnikom.

Za konec pa še to . . .

Čeprav je snopič popisanih papirjev o urešničevanju zdravstvenega varstva povit v plenice šele dober mesec in si pravice in obveznosti šele utirajo pot v naš vsakdan, je bil k njemu določen že *program ukrepov* in aktivnosti za uskladitev programov zdravstvenega varstva z materialnimi možnostmi (preko 2000 starih milijard izgube, ki so jih zdravstvene skupnosti v Sloveniji zabeležile v lanskem letu in tako v letošnje leto prinesle najvišji primanjkljaj v zadnjih desetih letih). Program ukrepov zajema *varčevanje na področju obvladovanja razvoja zdravstvenih zmogljivosti* (zmanjševanje zaposlenih v zdravstvu, zmanjšanje dela izven delovnega časa, zaustavitev vseh investicij, razen tistih, ki se financirajo iz samoprispevka, iz lastnih sredstev zdravstvenih organizacij ali so v takšni fazi, da bodo leta 1988 zaključena, prilaoditev števila bolnišničnih postelj, racionalna nabava nove opreme) pa tudi pri *izvajanju programov zdravstvenega varstva* (zmanjšanje stopnje hospitalizacije občanov in njihovo preusmerjanje v specialistično-ambulantno in osnovno zdravstveno dejavnost, zmanjšanje obsega bolniško-oskrbnih dni, postopno uvajanje in uveljavljanje nekaterih v tujini poznanih organizacijskih oblik bolnišničnega zdravljenja znane pod pojmi »dnevna bolnišnica«, »nočna bolnišnica«, »one day surgery« in podobno v cilju nadaljnje humanizacije osnov na področju zdravstvenega varstva in tudi zmanjšanja stroškov poslovanja, dosledno spoštovanje 42-urnega delovnega časa v zdravstvu in njihovo večjo storilnost, povečanje količine storitev v zdravstvu, zmanjšanje opravljenih, predvsem naročenih sekundarnih reševalnih prevozov, zmanjšanje stroškov poslovanja v zdravstvenih organizacijah, prestrukturiranje v zobozdravstveni dejavnosti in sicer tako, da se bo obseg opravljenih zobno-protetičnih storitev zmanjšal in povečal obseg preventivnih storitev, zmanjšanje predpisanih in izdanih zdravil na recept itd.). V programu ukrepov so predvidene tudi *obveznosti uporabnikov* na področju zdravstvenega varstva (dosledno naj bi se pobirale participacije in bila obvezna izbira »izbranega« zdravnika, s čimer naj bi se racionalizirala diagnostika in terapija uporabnikov, saj je za to nujno potrebno temeljito poznavanje občanov).

V programu, zajetnem kar dvajset strani, seveda niso izpuščene tudi omejitve nekaterih pravic uporabnikov:

- poravnava potnih stroškov uporabnikom le v primeru, če bo potoval na razdalji, daljši od 100 kilometrov,
  - zmanjšanje zneska posmrtnine na 80% višine,
  - omejitev pravice do uveljavljanja uporabnikov do očal in očesnih pripomočkov,
  - začasno uveljavljanje pravic do snemnih ali fiksnih zobnoprostetičnih nadomestkov le v deležu, ki presega 40% njihove vrednosti,
  - zagotovila uporabnikov pri uveljavljanju njihovih pravic do storitev s področja zdravljenja zob (zalivke, zdravljenje zob, polnitev korenin) plačilo ceno zdravljenja, ki presega 30% stroškov te cene storitev, opravljenih po standardnem postopku in s standardnimi materiali,
  - poravnava stroškov za zdravila na recepte za akutne bolezni v znesku nad vrednostjo zdravila na recept nad 3000 din,
  - poravnava stroškov, ki nastanejo pri prvih specialističnih pregledih le zneske, ki presegajo 5000 din po posameznem pregledu.
- Tako naj bi zmanjšali rdeče številke, s katerimi zdravstvene skupnosti začenejo novo leto in se izognili obetajočim izgubam tudi v letošnjem letu.

Ni potrebno, da smo posebej pametni, da bi ugotovili, da so ukrepi takšni, da bi prizadeli predvsem ljudi, ki so pomoči potrebni. Bolnike! Resnica o skrbi za zdravje človeka je boleča.

K sreči so delegati program ukrepov na republiški zdravstveni skupščini meseca januarja zavrnil. A ta sreča je na sila majavih nogah in prav kmalu se lahko zgodi, da nas bodo gospodarske razmere same prisilile, da se bodo ukrepi začeli izvajati. Tudi v zdravstvu je žal tako, da brez denarja ni krčmarja.

Ivana Skamen

8. FEBRUAR KULTURNI PRAZNIK

*Živé naj vsi naródi,
ki hrepené dočakat dan,
da koder sonce hodi,
prepir iz sveta bo pregnan,
da rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!*

F. Prešeren

Zakaj je ravno 8. februar kulturni praznik? Zato, ker je takrat, 8. februarja 1849. leta v Kranju umrl naš veliki slovenski pesnik France Prešeren. Zapustil nam je veliko bogastvo, zapuščino v obliki drobnega zvezka Poezije in nekaj rokopisov, vendar pa so ti dajali po pesnikovi smrti najnaprednejšemu delu slovenske inteligence in po njem tudi ljudstvu eno najmočnejših spodbud za kulturno delo in politično osvoboditev slovenstva. Za vse to smo mu Slovenci namenili en dan v letu, dan, ki od leta 1945 pomeni za nas kulturni praznik.

Na ta dan je veliko kulturnih prireditev po šolah, zavodih, krajevnih skupnostih, občinah in kulturnih hramih. Podeljujejo se tudi Prešernove nagrade za najboljše, najvidnejše ustvarjalce »kulturnih spomenikov« preteklega leta. Torej, kulture na ta dan je dovolj. Kaj pa je z ono drugo kulturo, s tisto, ki se ji reče vsakdanja kultura? Je tudi te dovolj?

Po eni strani je tudi te kulture dovolj, saj se pojavlja že kar velik del Slovencev, ki nekje v notranjosti čuti, da mora nekaj početi in to počne ravno v kulturi; kdor se odloči, da nekam gre, gre ravno na kakšno kulturno prireditev. Ravno tu je tista vsakdanja kultura, tista, ki ni pogojena z nobenim pomembnim datumom ali kakšno obletnico. Tu pa se postavi veliko vprašanje ali se ti ljudje, ki »hodijo po tej vsakdanji kulturi« (gledališčih, operah, knjižnicah, galerijah), zavedajo, da vsa ta kultura tudi nekaj stane in to več kot samo ubogih nekaj dinarjev, kot stane vstopnica za te prireditve!

Se zavedajo, zakaj so tiho, kadar gre za ta kulturni dinar, oziroma niso tiho, ko se ta dinar poviša!? Pri tem pa je najbolj žalostno to, da imamo v Sloveniji vedno več igralcev brez zaposlitve, umetnikov, ki še komaj živitarijo s svojim umetniškim delom. Torej od kulture se pri nas ne da živeti! Pa vendar je veliko naših umetnikov, ki so imeli in še imajo ogromno poguma in uporniškega duha na svoji »trnovi« umetniški poti do vrha. Na srečo je ta »leden in v meglo zaviti vrh« doseglo že veliko njih in ravno zaradi tega jim pripadajo največja priznanja z imenom pevca Sonetov nesreče – Prešerna.

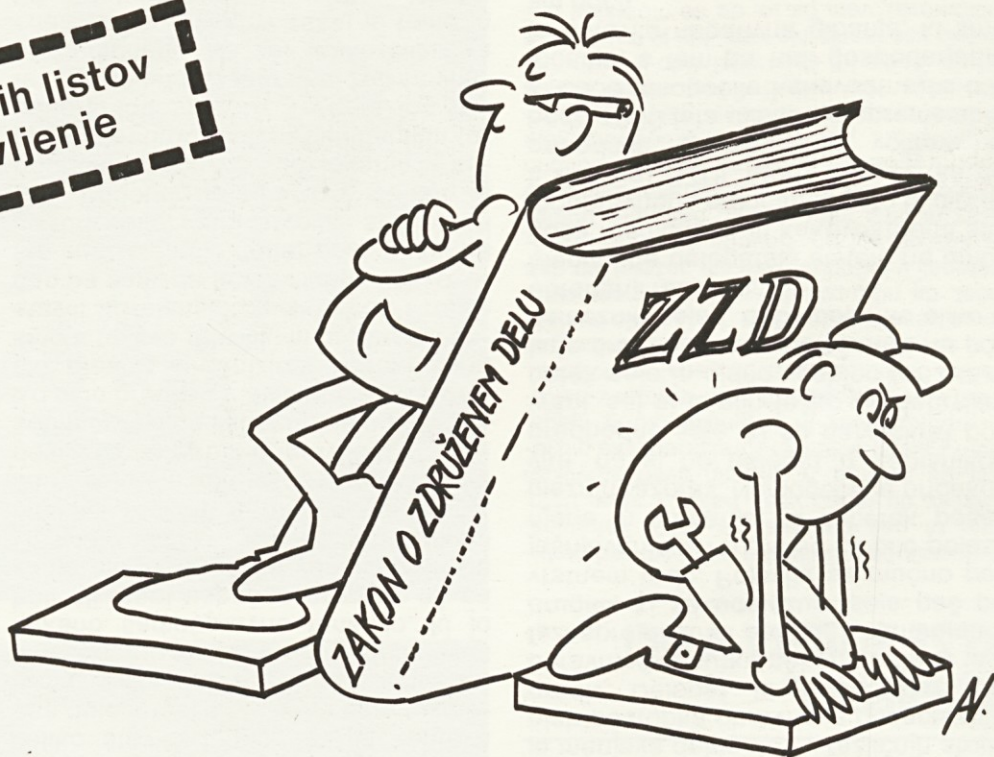
Na žalost pa je kultura zopet dobila »sovražnika«: splošna družbena kriza, slabo gospodarsko in politično stanje se pozna tudi na tem področju in zato ostaja bojazen, da je to lahko vzrok večjega padca kulturne ravni. Ugotovili smo, da z gospodarstvom ne bomo prišli v svetovni vrh, da ne gremo več vzporedno s svetovnim napredkom, zato je ravno sedaj čas, da pokažemo velik adut – kulturo našega naroda, ta pestra in obsežna dela Slovencev. Ravno sedaj moramo delati »s polno paro«, ponosno, drugim za vzor! Ne izpustimo še te zadnje možnosti, ki nam je ostala; dajmo igralcem polne dvorane kulture »žejnih« gledalcev, dajmo pesnikom in pisateljem veliko praznega papirja za pisanje, da se ne bo našel nihče več, ki bi zapisal, kot je moral Prešeren:

*Slep je, kdor se s petjem ukvarja,
Kranjec moj mu osle kaže,
pevcu vedno sreča laže,
on živi, umrje brez d'narja!*

Nataša

Iz uradnih listov
za življenje

SPREMEMBE ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU

Razprava o kritični analizi delovanja političnega sistema samoupravljanja je nakazala spremembe normative ureditve v združenem delu v dveh glavnih smereh:

– iz zakonodaje ponovno urediti vsa tista vprašanja, ki v preteklosti v praksi niso zaživila oz. so bila zavora hitrejšemu razvoju in samostojnejšemu delovanju subjektov v združenem delu, – s preureditvijo zakonskih aktov omogočiti delovanje gospodarskih subjektov glede na doseženi nivo družbeno-ekonomskih odnosov.

Čeprav spada Zakon o združenem delu med temeljne zakone, so osnove delovanja gospodarstva določene tudi v Ustavi SFRJ in SRS in je bilo prisotnih kar nekaj dilem, ali s spremembami Zakona o združenem delu počakati toliko časa, da bodo najprej izvršene spremembe Ustave, ali pa Zakon o združenem delu delno spremeniti takoj ter po sprejetju ustavnih amandmajev še enkrat dopolniti glede na nova ustavna določila. V Sloveniji je bil večji interes za enkratno spremembo Zakona o združenem delu, večinski interes v Jugoslaviji pa je bil drugačen in 17. decembra 1987 je zvezna skupščina sprejela spremembe in dopolnitve Zakona o združenem delu, ki se nanašajo na več kot 200 členov oz. na približno tretjino zakona.

Na področju družbeno-ekonomskih odnosov je podana osnova za večjo ekonomsko spodbudo delavcev, da družbeno in ekonomsko smotno uporabljajo družbena sredstva, da se ustvarijo pogoji za zagotavljanje in širše uveljavljanje pravice dela z družbenimi sredstvi, da se onemogoči prilaščanje sredstev v družbeni lastnini

mimo tistih, ki so pri ustvarjanju sredstev sodelovali, da se zaostri odgovornost in utrdi položaj delavca v združenem delu. Na področju delovnih razmerij so bile osnovne usmeritve za učinkovitejše reševanje brezposelnosti, določitev osnov za skrajševanje delovnega časa s povečevanjem dohodka, zaostritev odgovornosti za izpolnjevanje delovnih obveznosti in se varnost delovnega razmerja zagotavlja samo delavcem, ki redno in dobro opravljajo svoje delovne obveznosti.

Na področju samoupravnega organiziranja so tendence spremembe v večji samostojnosti OZD kot subjekte gospodarjenja, povečana je vloga delavskega sveta kot organa upravljanja, zmanjšano je število zadev, o katerih so delavci odločali z neposrednim izjavljanjem, dana je možnost ureditve skupnih samoupravnih splošnih aktov na nivoju delovne organizacije, povečana je pristojnost individualnega poslovodnega organa in njegova odgovornost za rezultate poslovanja.

Pridobivanje in delitev dohodka

Glede na določbe 3. člena SOZD pridobiva TOZD dohodek iz celotnega prihodka, ki ga ustvari s prodajo proizvodov in storitev po cenah, oblikovanih na trgu oz. sporazumno določenih. TOZD prodaja svoje proizvode in storitve na trgu prek delovne organizacije oz. SOZD, če s Samoupravnih sporazumom o združitvi ni drugače določeno.

Navedena določba krepi vlogo delovne organizacije kot tržnega subjekta in se skupni prihodek ugotavlja preko žiro računa delovne organizacije, TOZD pa ima svoj žiro račun le v pri-

meru, če se to določi v samoupravnem sporazumu o združitvi v delovno organizacijo, to pa naj bi bilo določeno v primerih, ko TOZD res samostojno nastopa na trgu oz. drugi razlogi narekujejo žiro račun TOZD.

Pomembna novost pri pridobivanju skupnega prihodka in ustvarjanju skupnega dohodka je ta, da TOZD, ki so vložile ali kako drugače združile sredstva, imajo pravico, da se jim ta sredstva vrnejo v revalorizirani vrednosti ter da se namen vloženi sredstev ne sme spremeniti niti v vsebinskem pomenu, niti v organizacijski obliki.

Poglavje zakona o združenem delu o metodologiji ugotavljanja prihodka in delitve dohodka je bistveno skrajšano in povzema le osnovna načela, podrobnosti pa so tako obravnavane v t. i. obračunskem zakonu in se je Zakonu o združenem delu le uspelo delno izogniti ponavljanju določb drugih zakonov. V poglavju o delitvi sredstev za osebne dohodke delavcev je poudarjen družbeni interes, da mora biti delavčev osebni dohodek odvisen od njegovega prispevka k rezultatom poslovanja, samoupravni splošni akti v delovni organizaciji pa usklajeni z družbenim dogovorom in osnovami in merili, določenimi v družbenem dogovoru, ki ga je TOZD sklenila oz. k njemu pristopila.

Uspešnost poslovanja gospodarskih subjektov se še naprej ugotavlja in izkazuje s kazalci uspešnosti, katerih število pa je zmanjšano in so obvezni le:

- dohodek na delavca
- dohodek v primerjavi s povprečno uporabljenimi sredstvi

– bruto OD na delavca
– akumulacija v primerjavi s povprečno uporabljenimi sredstvi.

Predlog, da bi v poslovnem letu imeli le tri periodične obračune, ni bil sprejet, poenostavljen pa je postopek in sicer delavci še vedno z osebnim izjavljanjem odločajo o dokončni delitvi ustvarjenega dohodka. Zbori delavcev so tako pristojni za sprejem zaključnega računa, o začasnem razporeditvi sredstev po periodičnem obračunu pa odloči delavski svet na predlog individualnega poslovnega organa.

Medsebojna delovna razmerja

Spremenjene določbe tega poglavja so usmerjene v večjo fleksibilnost razporejanja delavcev glede na potrebe TOZD oz. DO, povečana pa je tudi odgovornost do dela.

V osnovnih določbah o sklenitvi delovnega razmerja je dodano, da delavci v TOZD lahko določijo največ dve zaporedni stopnji izobrazbe za opravljanje določenih del in nalog. Kar precej zapletov pa je v praksi pričakovati ob dodanem pogoju določila, da če sta določeni dve stopnji izobrazbe, ima pri izbiri prednost kandidat z višjo stopnjo strokovne izobrazbe, če izpolnjuje tudi druge pogoje. To določilo naj bi omogočilo lažje zaposlovanje mladih strokovnjakov, istočasno pa naj bi bilo tudi napotilo za večje izobraževanje ob delu. Ker pa sama izobrazba le ni prevladujoči pogoj za dobro opravljanje dela, je zakon določil, da se v samoupravnem splošnem aktu, ki ureja delovno razmerje, lahko določijo dela in naloge, za katera se med poizkusnim delom preverjajo strokovne in druge delovne sposobnosti delavca. Poskusno delo pa ne sme biti daljše od 6 mesecev. Zakon določa tudi obvezno sprejemanje pripravnikov, če pa jih TOZD ne potrebuje, pa je dolžna vplačevati sredstva za odpiranje novih delovnih mest.

Delavec je lahko začasno, vendar najdlje za 6 mesecev razporejen:

– iz ene v drugo TOZD v sestavi DO oz. SOZD v skladu z določili samoupravnega splošnega akta
– iz ene v drugo TOZD v sestavi različnih DO oz. SOZD na podlagi sporazumno sprejetega sklepa organov upravljanja teh OZD.

Kadar pa zaradi ekonomskih težav, v katere je zašla TOZD, zaradi tehničnih in tehnoloških izboljšav ali združitve delavčevega dela ni več potrebno, je takšna razporeditev lahko trajna.

Večje pravice spremembe ZZZ dajajo poslovnemu organu oz. delavcem s posebnimi pooblastili. Ti lahko po določbah samoupravnega splošnega akta odločijo o začasnem razporeditvi delavca k drugim nalogam o delu, daljšem od polnega delovnega časa, o dovolitvi odsotnosti z dela, o izrekanju

ukrepov za lažje kršitve delovnih obveznosti, o začasnem odstranitvi delavca z dela ter da mnenje k prispevku delavca k delu.

Usmeritev zakona na področju razporejanja dela in delavcev je, da se glede na potrebe delovnega procesa doseže hitrejšo prerazporejanje delavcev ter s tem doseganje boljših rezultatov poslovanja.

Odgovornost za delovne obveznosti

Načelna opredelitev po večji odgovornosti za opravljanje delovnih obveznosti je konkretiziranje v naslednjih določbah:

– med hujše kršitve delovnih obveznosti ZZZ dodaja še uporabo družbenih sredstev v nasprotju z njihovim namenom in drugačna nezakonita uporaba družbenih sredstev, družbeno in ekonomsko neracionalna in nesmotrna uporaba družbenih sredstev ter če pooblaščen delavec ne sproži postopka za ugotavljanje kršitev delovnih obveznosti.

Ukrep denarne kazni za kršitev delovne obveznosti ni več le simboličen disciplinski ukrep, saj se sme izreči do višine 15 odstotkov povprečnega osebnega dohodka, ustvarjenega v prejšnjih treh mesecih in sme trajati največ 6 mesecev. Ukrep denarne kazni je namesto dosedanjih 10 odstotkov možno izreči torej za 15 odstotkov za dobo 6 mesecev, kar predstavlja skoraj enomesečni osebni dohodek.

Razširjeni so tudi ukrepi za težje kršitve delovnih obveznosti, ko se izreče prenehanje delovnega razmerja. Ta ukrep se med drugim izreče že za tri zaporedne neopravičene izostanke z dela oz. za pet dni neopravičenih izostankov v obdobju 12 mesecev. Kot novost pa zakon določa prenehanje delovnega razmerja po zakonu, če delavec neopravičeno izostane z dela več kot 7 dni in o izostanku ni obvestil delovne organizacije. Prenehanje delovnega razmerja pa se izreče tudi, če delavec tri mesece med letom neopravičeno ne dosega rezultatov dela. Glede na problem ekologije, se ukrep prenehanja delovnega razmerja izreče tudi za opustitev ukrepov za varstvo in zboljševanje človekovega okolja.

(153. čl.)

Skrajšani so roki za zastaranje, saj začetek disciplinskega postopka zastara po 6 mesecih od dneva, ko se je izvedelo za kršitev delovne obveznosti oz. po izteku leta od dneva, ko je bila kršitev storjena.

Prenehanje delovnega razmerja

Dosedanjim določbam o prenehanju delovnega razmerja so dodane še:

– če je delavec sklenil delovno raz-

merje v nasprotju z zakonom oz. samoupravnim splošnim aktom

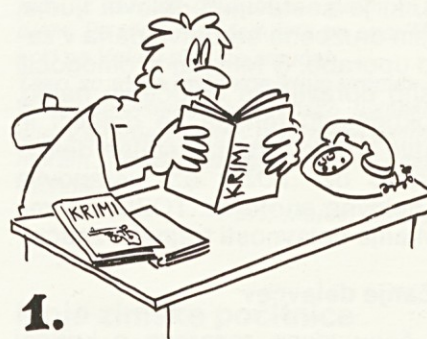
– če na poskusnem delu ne doseže ustreznih rezultatov dela

– če ni prihajal na delo zaporedoma 7 delovnih dni, o razlogih pa ni obvestil organizacije združenega dela.

Povečana odgovornost zlasti vodstvenih in vodilnih delavcev je izražena v določilu, da če se ugotovi, da delavčeve delo ni več potrebno zaradi ekonomskih težav, v katere je zašla TOZD zaradi neodgovornega odnosa posameznih delavcev do dela, sprejme delavski svet sklep, da delavcem, ki so s svojim neodgovornim ravnanjem povzročili takšen položaj TOZD, preneha delovno razmerje v skladu s samoupravnim splošnim aktom.

Mnogo besed je bilo izrečenih in napisanih o predlogu v zvezi z obveznim upokojevanjem ob dopolnitvi določene delovne dobe in starosti. Dosedanjim določbam o upokojitvi je dodano, da delavcu preneha delovno razmerje, ko dopolni 40 let zavarovalne dobe (delavec) oz. 35 let zavarovalne dobe (delavka) ali ko dopolni 65 let starosti (delavec) oz. 60 let starosti (delavka) in najmanj 15 let zavarovalne dobe. Delavka še vedno lahko zahteva izenačitev pravic z moškimi, sicer pa izjeme od določenega pogoja lahko določa le zvezni zakon.

V primerih, ko delavec uveljavlja varstvo pravic v zvezi z delovnim razmerjem ali disciplinsko odgovornostjo, zakon skrajšuje pritožbeni rok iz 30 na 15 dni, s čemer naj bi se doseglo hitrejšo pravnomočnost sklepov in hitrejšo reševanje zadev.

1.

2.

Pravice, obveznosti in odgovornosti družbenih pravnih oseb

Ker je to poglavje za večino delavcev manj zanimivo, ni pa možno reči, da je nepomembno, je omeniti le pravico razpolaganja z družbenimi sredstvi TOZD prek delovne organizacije, v kateri sestavi je, če s samoupravnim sporazumom ni določeno drugače.

Za obveznosti delovne organizacije so odgovorne TOZD v njeni sestavi s sredstvi, s katerimi razpolagajo solidarno neomejeno, če se ne določi drugače.

Spremenjenim določbam Zakona o združenem delu je dodano novo poglavje, ki obravnava povezovanje samostojnega osebnega dela v sistem samoupravnega združenega dela. To povezovanje se opravlja v zadrugah in zakon določa pogoje, način in organiziranost zadrug in drugih oblik združevanja dela in sredstev.

Oblike združevanja dela in sredstev

Glede na razvoj družbeno ekonomskih odnosov in potreb po prilagajanju organiziranosti glede na tržne razmere, je v spremenjenih določbah Zakona o združenem delu dan večji poudarek možnosti spreminjanja organiziranosti, vendar ob zaščiti družbenih interesov. Za ustanovitev TOZD zakon določa strokovno oceno, ki jo opravijo na osnovi strokovne podlage o družbeni in ekonomski upravičenosti za organiziranje TOZD. Pobudo lahko dajo delavci vsake TOZD oz. dela delovne organizacije, sindikat in z zakonom pooblaščen organ, če menijo, da so podani v zakonu določeni pogoji.

S statutom TOZD se lahko predvidi in s sklepom ustanovi začasna delovna enota, ki jo sestavljajo delovni ljudje, ki so jim družbena sredstva dana v začasno uporabo. S tem naj bi omogočili začasno opravljanje določenih nalog, po dokončanju teh pa se delavci in sredstva vrnejo v sestav stalne delovne enote oz. TOZD oz. ustanovijo novo delovno enoto oz. TOZD, če ima opravljanje dejavnosti trajnejši značaj.

Odločanje delavcev

Že v času javne razprave o kritični analizi in osnutku Zakona o združenem delu je bilo dosti razmišljanj o poenostvitvah odločanja. Ker se ni uspelo točneje opredeliti tako imenovanih neodtujljivih pravic delavcev, saj v pogojih samoupravljanja pravice delavcev ne morejo biti neodtujljive, se je ta izraz opustilo in Zakon o združenem delu v spremembah določa, o katerih pravicah delavci odločajo z referendumom in o katerih preko delegatov in delegacij. Pri določanju zadev, o katerih se odloča z referendumom, je bilo osvojeno stališče, da se zmanjša število odločitev, ki se sprejemajo ne-

posredno. Zakon o združenem delu sedaj določa, da delavci z referendumom odločajo o:

- samoupravnem sporazumu o združevanju delavcev v TOZD
- statutu TOZD
- samoupravnem sporazumu o združitvi v DO in SOZD
- statusnih spremembah TOZD
- osnovah in merilih za delitev sredstev za OD in skupno porabo.

Zakon pa tudi določa, da izjemoma lahko delavci odločajo z referendumom tudi o drugih zadevah, o katerih se odloča z osebnim izjavljanjem, če se to določi v statutu TOZD ali Samoupravnem sporazumu o združitvi v delovno organizacijo.

Bistveno je sedaj skrajšan tudi čas, ko je možno ponovno odločiti o predlogu akta, s katerim se pri odločanju z referendumom niso strinjali. Iz 6 mesecev je ta rok skrajšan na 60 dni.

Pri odločanju delegatov v delavski svet in delegacijah je bilo kar nekaj dilem, kako lahko delegat glasuje in odloča. Praviloma bi v preteklosti lahko odločal le o zadevah in tako kot so ga pooblastili delavci. Novo določilo pa odločanje delegata določa širše in delegata obvezuje, da mora pri odločanju ravnati v skladu s smernicami in interesi delavcev v TOZD, v kateri je bil izvoljen za delegata, interesi delavcev delovne organizacije in splošnimi družbenimi interesi.

Novela Zakona o združenem delu je razširila pooblastila delavskega sveta. Med tistimi, ki sta bila v preteklosti v pristojnosti odločitve z neposrednim izjavljanjem, omenimo vsaj dve, delavski svet sedaj lahko odloča o odpovedi pravic do vrnitve združenih sredstev, periodični obračun sprejema delavski svet, zaključni račun pa še vedno zbor delavcev.

(468. čl.)

Nekaj sprememb v Zakonu o združenem delu je tudi pri individualnem poslovodnem organu TOZD oz. DO. Za direktorja TOZD sestavlja razpisno komisijo določeno število predstavnikov TOZD in sindikata, predstavniki družbeno političnih skupnosti v razpisni komisiji TOZD ne sodelujejo, razen ko gre za TOZD, ki opravlja dejavnost širšega družbenega pomena. Novost pa je, da mora pri imenovanju direktorja TOZD, delavski svet obravnavati mnenje delavskega sveta delovne organizacije in direktorja DO. Kot se na eni strani povečujejo pooblastila individualnega poslovodnega organa, se povečuje tudi njegova odgovornost. Za individualnega poslovodnega organa ne more biti imenovan, kdor je bil razrešen funkcije individualnega poslovodnega organa, če je s te funkcije razrešen z odlokom skupščine družbenopolitične skupnosti o začasnem ukrepu.

Moje počitnice

Pri tistem sem večji del počitnic prevela pred televizijo. Ali bilo oddaje, ne da bi je videla. Ker so se oddaje ponavljale, ne mi je ostalo zelo dolgočasno. Drugi teden sem bila pri babici. Bil je malo živahnje, saj sem se šla dvakrat dnat v žalog. Babica me je pošiljala po trgovinah, da nisem imela časa za televizijo. Jaz prvega tedna nisem izkoristila najbolje, sem pa zato drugega, da je bil hitro minilo. Misli da bi bile lahko počitnice malo daljše.

Olga Škofar o.c.

ZIMSKE POČITNICE

Med nočitnicami sem bil doma. Nekaj dni, ko sem bil zunaj se mi se zdelo kakor da sneg. Babica sem brala Aleša, da bi se ig na snegu. Toda sneg niso. Nekaj lepega dneva sem se v go na sprehod. Ko sem iz gozda, sem gledal televizijo. Počitnice so zelo lepe, le brez snega. Zdaj zopet hodimov

Litar Denis

MED POČITNICAMI BREZ SNEGA

Med počitnicami sem pomagala mami in plela sol za njo. Večkrat sem si vzela čas, da sem gledala televizijo. Mo počitnice sta prili tudi medskolne tabor in barbarski. Škraj čas me si vzela za skupno sgo. Tako so tudi počitnice brez snega dobro minile.

Mateja Rakitnik

Moje počitnice

Sedim v kuhinji pri dedku in babici, v rokah pa imam pletko in pravi preletja sem spoznala vso stvaritev, kolko bonbonov in drugih dobrot. Zanimivo je mojega vročega knajca in sladkornosti, sta si dedek in babica proti koncu tedna posteno odahnila ko sem odhajala domov naslednjem tednu smo se odločili za smučanje. Lahko sem primejala sončni kovanec iz meglene in vetrovno Veliko Planino. Tako so moje počitnice minile v prijetnem in koristnem.

Škofar Teja 2.b

Zelo težko sem pričak zimske počitnice. Mi sem, da bo zapadlo snega, da bi se iz by sanjala in smučal snega ni bilo sem of televizijo, brala in se počitnice so tako zelo minile. Zdaj spet hodi

SVILENI IZDELKI V KORAKU S SVETOVNO MODO

O kakršnihkoli dogajanjih o proizvodnji pa tudi na splošno o TOZD Svila bolj poredko beremo v našem priljubljenem Kamniškem tekstilcu. Vzrok temu prav gotovo ni v tem, da se ne bi prav nič dogajalo – pravzaprav prav nasprotno – vsak dan se v tako majhnem kolektivu dogaja nekaj novega. Torej je vzrok pri nas, dopisnikih, ki nam pisanje ne gre prav od rok. V tem članku vam bom poskušal opisati naša proizvodna dogajanja v minulem – lanskem letu, pa tudi o naših načrtih in prizadevanjih za letošnje leto. Sedaj, ko je že znana številka pod črto, ki govori, kakšen je bil poslovni rezultat v lanskem letu – vidimo, da ta številka pravzaprav ni slaba – prav nasprotno – zelo dobra je. To pa tudi ovreže vsa tista namigovanja nekaterih, predvsem po tovarniškem dvorišču, ki skušajo orisati stanje, da gre v Svili slabo. Pravijo, da številke vse povedo.

Iz teh podatkov je razvidno, da nam je že po odvajanju vseh prispevkov in odhodkov, pomoči revnim, ki se niso uspeli še dovolj razviti, materialnih stroškov, raznih drugih izdelkov itd., itd. na koncu še kar precej ostalo. Eden najbolj oprijemljivih podatkov, po katerem se vidi, kako uspešen je nekdo, je dohodek na delavca. Ta je v Svili v letu 1987 znašal kar 19.961.622 din. Torej je po teh podatkih TOZD Svila precej visoko v slovenski tekstilni industriji.

Kaj pa je bilo potrebno, da smo lahko ustvarili tak dohodek oziroma – da smo uspešni. V TOZD, v katerem je osnovna proizvodnja modni dodatek, je prilagajanje tržišču – modi in želji, da lovimo korak z modnim svetom, to prilagajanje zelo potrebno. Danes v tkalnici svile obratuje 12 sodobnih brezčolničnih statev f. SACM. Uspeli smo, da imamo enoten strojni park

tako v statvah kot tudi v žakardih. V lanskem letu smo čolnične statve Zangs pretopili v kup železa in jih nadomestili z dvema novima SACM in dve-ma, ki sta že nekaj časa obratovali pri našem poslovnem partnerju Bottineli v Italiji. Na teh statvah tkemo kar 6 različnih artiklov, ki imajo skupno le to, da so tekstilni. To so rute za narodne noše, blago in predpasnike za narodne noše, svilene in volnene šale, svilene in volnene rute različnih dimenzij in kravate za široko potrošnjo. Po željah posameznih DO v kravate vtkemo njihov zaščitni znak in jim te tudi v celoti izdelamo. Jasno je, da ta proizvodnja ne teče na posameznih strojih kontinuirano skozi vse leto. Po potrebi tržišča, na katerega se moramo prilagajati, spreminjamo namembnost tkanine tako, da izdelamo novo galiranje, npr. iz svilenih rut v volnene šale. V vseh teh spremembah in prilagajanjih pa lahko rečemo, da nam je predvsem z enotnim strojnim parkom ustvariti sodobno proizvodnjo s ciljem, da se čim bolj prilagodimo tržišču in s tem potrošniku.

To prilagajanje pa je povezano z delom v deseneterskem oddelku in prebivalnici, za katero pravijo, da je srce tekstilne industrije. Za naše – ne pa za svetovne razmere – to smo videli na razstavi tekstilnih strojev ITMA v Parizu, imamo kar sodobno prebivalnico žakardskih kart. Ker je strojni park

Ju-hu-hu, počitnice so tu, imeli bomo vsaj malo miru . . .

Kljub temu, da nam je letos zima pokazala roge in se namesto v belo, ovila v sivo megleno odejo, so se naši šolarčki kot vedno znašli po svoje . . .

Počitniška doživetja

Res da letos med počitnicami ni bilo snega, vendar je bilo kljub temu kar veselo. Z Matejo in Damjano smo se potepale po vasi in počele razne neumnosti.

Nekega deževnega dne smo sedele na hlohah za hišo in premišljevale, kaj bi lahko počele. Vsaka je dala svoj predlog, vendar nam nobeden ni bil všeč. Na kar se je Mateja nečesa domislila. Kaj ko bi šle v gozd. Tam je vedno kaj zanimivega, nama je predlagala. Damjana in jaz sva bili takoj za to.

Ko smo prispelle tja, smo se povzpelle na vrh in sedle na hlope. Videle smo ververico, ki je skakala z drevesa na drevo, pa tudi kakšna ptica se je oglasila. Pričele smo se skrivati. Bila sem na vrsti da mižim. Matejo sem hitro našla, ko je stala za bližnjim drevesom in jo je izdala živordeča bunda. Damjane pa ni bilo nikjer. Iskala sem jo in iskala, vendar je nisem našla. Kar naenkrat mi je zmanjkalo tal pod nogami. Znašla sem se v jami, pod nogami pa mi je tekel majhen potoček. Na srečo sem bila v škornjih. Začela sem klicati na pomoč. Nekaj časa ni bilo nobene. Končno se je po hribu počasi primajala Mateja.

Ko me je zagledala do pasu v jami, se je začela na ves glas smejeti. Smeh je privabil še Damjano. K sreči je bila ona pametnejša od Mateje in ji je rekla, naj se neha smejeti in da naj mi rajši pomaga. S skupnimi močmi sta me potegnili iz jame. Ker sem bila mokra in prezebla, pa tudi noč se je spuščala, smo se odpravile proti domu. Premišljevala sem, kaj bo doma, ko me bodo videli vso umazano in mokro, vendar ni bilo nič hudega. Snega v letošnjih počitnicah ni bilo, toda kljub temu je bilo veliko prijetnih pa tudi neprijetnih doživetij.

Zvonka Pirš

Moje zimske počitnice

S šolskimi spričevali v roki smo petnajstega januarja odhajali skozi vrata naše šole, zato smo bili vsi veseli in razposajeni. Nekateri bolj – nekateri manj zaradi učnega uspeha, vendar smo imeli pred seboj vsi enak cilj, kje in kako preživeti počitnice. Vsak je verjetno računal na smučanje, sankanje, drsanje in podobno, vendar nam je tokrat zima zagodla kot še nikoli doslej. Zato smo se pač morali s pomočjo staršev znajti vsak po svoje, ter po svojih zmožnostih.

Jaz sem imela svoje počitnice že planirane. Ker že dve leti in več treniram pri Atletskem klubu Kamnik tek na kratke proge, sem že naslednji dan potovala s klubom v Medilun na atletske priprave. Tam smo bili sedem

dni. Naš program je bil lepo razporejen. Dva-krat dnevno smo trenirali, a vse ostalo je potekalo po določenem hotelskem dnevnem redu, z različnimi družabnimi igrami in plavanjem. Po vrnitvi iz Medulina pa sem šla dvakrat na Veliko planino smučat.

Tako so moje počitnice kljub vremenu, ki je letos bolj jesensko kot zimsko, usmešno minile. Za moje živahno počitniško življenje se moram zahvaliti staršem in Atletskemu klubu Kamnik.

Pavič Mojca, 7. d, Kamnik

Moje zimske počitnice

Nekaj dni počitnic sem preživela pri mami, ki stanuje blizu tovarne Svilanit. Ta kraj dobro poznam, saj so me tam pazili. Bilo je lepo, saj sem se igrala z otroki, s katerimi smo bili veliko skupaj. Najbolj vesela sem bila takrat, ko sva šla z atijem smučat na Veliko planino. Potem sem zbolela. Tudi v postelji je hitro minilo. Za mano so ostali lepi spomini.

Sabina Gorjup, 2. razred

Počitnice

Prišle so težko pričakovane počitnice. Hodila sem na smučarske treninge. Na treningu smo delali vaje v telovadnici. Zmenili smo se, da bomo šli smučat na Veliko planino.

v naših tekstilnih tovarnah odpisan več kot 80%, nudimo naše usluge tudi ostalim tekstilnim tovarnam v Sloveniji. Uspešno sodelujemo z uslugo uporabe prebijalnega stroja znotraj ograje s TOZD Frotir, pa tudi z Idejo Kamnik, Velano Ljubljana, Metko Celje, Tekstilano Kočevje itd. Torej je tudi na tem področju možnost sodelovanja in nudenje naših kapacitet ostalim tekstilnim tovarnam.

To je le del proizvodnega procesa v TOZD Svila. Tehnološko smo povezani tako, da tkanino, ki jo tkemo v tkalnici, tudi predelamo v naši konfekciji. Glede na zelo širok in pester asortiman ši poleg rednega dela znotraj Svilanite pomagamo z zunanjimi kooperanti, predvsem kot »delo – dom«, Porečem, ki za naše potrebe izdeluje kravate, oblikujejo šale, delajo rese za narodne noše, kar je ročno delo in drugimi DO.

Verjamem, da je precej delavcev v Svilanitu, predvsem mladih, ki še niso uspeli, da vidijo notranjost prostorov v TOZD Svila in s tem proizvodnega programa in proizvodnega procesa. Isto pa velja tudi za delavce Frotirja, ki jim je ta proizvodnja v sosednjem TOZD, pa čeprav za isto ograjo, neznan. No, prav tem pa je namenjen ta prispevek v želji, da bolj spoznamo naš skupni program in naša skupna prizadevanja.

Janez Kimovec

NOVO IZ TKALNICE FROTIRJA

Z odgovornimi strokovnimi delavci iz tkalnice frotirja smo se pogovarjali o poteku montaže 16 novih tkalskih strojev Saurer, ki so nadomestili 20 odsluženih Giani strojev in o težavah, ki pri delu nastopajo. Pa naj slišimo, kako jim gre delo kaj od rok.

Pripravljalna dela

Kot verjetno že veste, so do novega leta tekla obsežna pripravljala dela. Obnoviti je bilo potrebno tla, ki niso bila več trdnostno stabilna in to tako, da se je po odstranitvi starega tlaka betonska plošča armirala. Le tako so bili pripravljani trdni temelji za postavitve novih strojev in močnejše žakardske konstrukcije. Sledila je položitev parketa, potem pa se je lahko pričelo z montažnimi deli.

Prvi štirje tkalski stroji že tečejo

Z montažo prvih štirih Saurerjev z listovkami se je pričelo takoj po novem letu. Po postavitvi na predvideno mesto, niveliranje in fiksiranje so nape-

ljali elektroinstalacije za vsakega posebej. Niveliranje in fiksiranje (prilepljenje) je potrebno, da ne pride do povečane obrabe ležajev v bilu. Sledila je prigraditev stojala za prednavijalno napravo in spojitev vseh električnih stikal. Istočasno je tekla že priprava listov in vdevanje osnovnih niti. Po vdevanju so nastopili mojstri vzdrževalci, ki so stroj nastavili in ga stavili v pogon. Saurerji so bili stavljeni v pogon sredi januarja z nekajdnevnimi časovnimi presledki in so opremljeni z votkovno barvno menjavo, da je možno čimboljše prilagajanje zahtevam tržišča, ki zahteva barvaste bordure. So delovne širine 185 cm, tečejo s 300 obrati/min., zaenkrat v dveh izmenah in je na njih založena progasta metraža za kopalne plašče.

Dela na montaži naslednjih desetih Saurerjev

Ti stroji so delovne širine 225 cm in opremljeni z žakardom in listovko za lažje in hitrejše prilagajanje menjavam veznosti frotirja. Namenjeni so pred-

Ker je bilo slabo vreme in ni bilo dovolj snega, smo ostali doma. Bila sem zelo razočarana. Zato sem največ gledala televizijo. Dva dni pa sem bila pri stari mami. S prijateljico Brigito sva se igrali s punčkami, tako so počitnice hitro minile.

Erika

Moje zimske počitnice

Minile so zimske počitnice. Med počitnicami sem bil pri stricu v Kamniku. Pri njem sem se igral z bratrancem. Tudi učili smo se. Gledali smo risanke na televiziji. V sredo sem prišel domov.

Najbolj vesel sem bil, ko mi je mami kupila lego kocke za odličen uspeh. Zato sem obljubil mami in atiju, da se bom še naprej pridno učil. Devetnajstega januarja sem šel z mamico in bratcem v Loterijo. Mamica mi je kupila srečke. Zadel sem 800 din. Bil sem zelo vesel. Zdaj nas spet čaka učenje.

Dragoš Dejan, 2. razred

Zimske počitnice

Letošnje zimske počitnice so bile brez snega, vendar so vseeno prehitro minile. Med počitnicami sem bil skoraj vsak dan doma. Igrali smo tenis, igre z žogo in se vozili s kolesi, poleg tega sem se moral vsak dan učiti. Ob petkih smo hodili na Veliko planino. Smučali smo od 8. do 13. ure. Vreme ni bilo lepo, saj se je po smučišču vlekla megla. Te počitnice sem zelo lepo preživel.

Kaker Tone, 4. razred

Zimske počitnice

Med počitnicami sem bil doma. Nekega dne, ko sem bil zunaj, se mi je zdelo, kakor da sneži. Poklical sem bratca Aleša, da bi se igrala na snegu. Toda snega ni bilo. Nekega lepega popoldneva sem šel v gozd na sprehod. Ko sem prišel iz gozda, sem gledal televizijo. Počitnice so bile zelo lepe, le brez snega. Zdaj zopet hodimo v šolo.

Sitar Denis

Med počitnicami brez snega

Med počitnicami sem pomagala mami in pletla šal za vajo. Včasih pa sem si vzela čas, da sem gledala televizijo. Na počitnice sta prišli tudi nečakinji Alenka in Barbara. Skupaj smo se tudi učile in brale. Nekaj časa smo si vzele za skupne igre. Tako so tudi počitnice brez snega dobro minile.

Mateja Plahutnik

Moje počitnice

Prvi teden sem večji del počitnic predsedela pred televizijo. Ni bilo oddaje, ne da bi je videla. Ker so se oddaje ponavljale, se mi je zdelo zelo dolgočasno. Drugi teden sem bila pri babici. Bilo je malo živahnije, saj sem se šla dvakrat drsat v Zalog. Babica me je pošiljala po trgovinah, da nisem imela časa za televizijo. Jaz prvega tedna nisem izkoristila najbolje, sem pa zato drugega, da je kaj hitro minil. Mislim, da bi bile lahko počitnice malo daljše.

Nina Skočir, 6. c

Počitnice sem prežvela doma. Bile so mi všeč, ker sem se igrala z Barbiko in sestrico. Veliko sem bila na svežem zraku. Pogrešala sem sneg.

Irma Petaci, 1. r. OŠ Mekinje

Moje počitnice

Sedim v kuhinji pri dedku in babici, v rokah pa imam pletilki in prve vrstice mojega pletenja. Pri teh učnih urah pletenja sem spraznila vse skrite zaloge bonbonov in drugih dobrot. Zaradi mojega vročega značaja in sladkosnednosti, sta si dedek in babica proti koncu tedna pošteno oddahnili, ko sem odhajala domov. V naslednjem tednu smo se odločili za smučarijo. Lahko sem primerjala sončni Krvavec z megleno in vetrovno Veliko planino.

Skočir Teja, 2. b

Smučanje brez snega

Ko so se bližale počitnice, sem vsako jutro gledala skozi okno, če bo zapadel sneg. Prišle so počitnice, toda snega ni bilo. Bilo je strašno dolgočasno. Atija sem prosila, da bi šli za kakšen dan na planino. Tudi ta želja se mi ni uresničila. Pa sem se nečesa domislila. V hrib nad hišo sem postavila palice za slalom. Na podstrešje sem šla po smučarske palice, obula škornje in šla na hrib. Ko sem startala, sem tekala okoli palic, kakor da vozim slalom. Barbi se mi je smejala, ker je mislila, da se mi je zmešalo. Ker jaz nisem odnehala, je poskusila še sama in prav kma-

Iz dela DPO
in društev

KLJUB TEŽAVAM DELOVNI IN USPEŠNI

V soboto, 23. 1. 1988 ob 16.30 smo se gasilci sestali v našem gasilskem domu na letošnjem občnem zboru. Udeležba je bila skromna, saj se je kljub vabilom, ki smo jih razposlali vabljenim gostom občnega zbora, udeležili samo: direktor Jenko Matija, vodja splošne kadrovske službe Wiegele Bogo in predsednik OOS Nograšek Jože. Pričakovali smo, da se bodo med nami pojavili obratovodje vseh oddelkov in direktorji TOZD, da bi z njimi pokramljali o naših problemih in željah glede odsotnosti z dela zaradi vaj. Toda tudi letos, kot leto poprej, smo zaman čakali tovariše obratovodje. Zato je predsednik IGD tov. Tajč Peter pozdravil vse navzoče in jih

Kamniški tekstilec nas ni prezrl, le nikogar ni bilo, ki bi o prizadevnosti gasilk tekstilec obvestil!

Kljub težavam delovni

seznanil z dnevnim redom občnega zbora... Nato smo poslušali poročilo predsednika, poveljnika, tajnika, blagajnika in gospodarja gasilskega društva. Po obširnih poročilih se je pričela razprava. Najprej se je oglasil predsednik OOS tov. Nograšek Jože, ki je pohvalil delo gasilskega društva, posebno priznanje pa je izrekel ženski desetini, ki je osvojila 1. mesto na občinskem tekmovanju in šesto mesto na republiškem tekmovanju.

Naslednji se je v razpravo vključil tov. Golob Alojz, ki je nakazal težave glede prisotnosti gasilcev na vajah in tekmovanjih. Poudaril je, da so težave z moško desetino, ker jo sestavljajo v glavnem delavci iz proizvodnje, ki včasih ne morejo priti na vaje, ker njihovi obratovodje nimajo razumevanje za vaje. Pohvalne besede pa so bile izrečene tov. Korošec Francu, obratovodji konfekcije, ki je do svojih delavk zelo

razumevajoč in nikoli ne dela problemov, temveč proizvodnjo razporedi tako, da delavke lahko pridejo na vajo. Besedo je nato prevzel tov. Wiegele Bogo, ki je poudaril, da zanimanje za vaje upada in da bo treba s strani delovne organizacije več posluha pri delavcih, ki so zainteresirani za protipožarno varnost in jim omogočiti izobraževanje. Ker so letos sredstva zelo omejena, bo nabavljena le nujna oprema, ki jo gasilci potrebujejo. Žal bo moralo naše staro gasilsko vozilo še nekaj časa služiti svojemu namenu, kajti sredstev za nabavo novega ni. V razpravo je posegel direktor tov. Jenko Matija, ki se je zahvalil vsem gasilcem za prizadevno delo v društvu. Poudaril je, da je treba poiskati tiste ljudi, ki imajo veselje do dela v gasilskem društvu, tako da bo to uspešno. Vsi se zavedamo, kako pomembno je gasilstvo v naši delovni organizaciji in zato moramo skrbeti, da imamo posluh za to dejavnost. Tov. Berlec Jože, predsednik Občinske gasilske zveze je izjavil mnogo pohvalnih besed za žensko desetino in pohvalil sedanje stanje požarne varnosti v Svilanitu, saj je v preteklem letu bilo manj požarov kot pred leti; le štirje, kar je razveseljivo. Glede pomoči s strani Občinske gasilske zveze pri financiranju na-

Faniki pohvala za dolgoletno delo

Z večjim posluhom obratovodij bodo težave manjše

Častni gostje na občnem zboru

bave sredstev po delovnih organizacijah je dejal, da je to dolžnost vsake DO. V nadaljevanju je orisal še plan dela Občinske gasilske zveze za letošnje leto.

Člani gasilskega društva so že v prejšnjem letu zadolžili tov. Konda Alojza, da pripravi kroniko IGD Svilanit, ki naj bi izšla v letošnjem letu, ko je 40-letnica DO. Tov. Konda je izjavil, da je kronika v delu in da bo narejena do obletnice DO.

Letos smo tudi izvolili novo vodstvo IGD Svilanit, za dobo štirih let in upamo, da bo v tem obdobju uspešno vodilo naše društvo. Za predsednika je bil izvoljen Peter Tajč, podpredsednik je Majda Mali, tajnik Marjan DERNIČ, blagajnik Marija Pelc in poveljnik Anton Jeglič. Sprejeli smo tudi novo članico v naše vrste, to je Helena Vrtačnik iz DE 13.

In za konec – dobrodošla svetlolasa gasilka

Kljub problemom in težavam upamo, da bo tudi to leto uspešno za naše društvo in da bomo opravičili zaupanje, ki nam je bilo dano s strani tovarne.

Dragan Mejač

OBISK IGD TOSAMA

Po predhodnem dogovoru so nas v soboto, 5. decembra 1987, obiskali gasilci in gasilke Tosame iz Domžal. Sprejeli smo jih pri vratarju in jih popeljali na ogled po naših proizvodnih obratih. Z zanimanjem so si ogledali proizvodnjo v naši delovni organizaciji. Pozornost pa so posvetili tudi požarni varnosti. Pokazali smo jim sistem javljanja požarov v naši tkalnici. Po ogledu smo se sestali v sejni sobi na krajšem pogovoru o problemih in težavah, ki jih imamo v svojih delovnih organizacijah. Dogovorili smo se, da se bomo v bodoče večkrat srečali in obiskali, pa tudi preizkusili na področju požarne varnosti. Z lepimi vtisi smo se razšli, saj smo navezali novo prijateljstvo s sorodnim IGD in upamo, da jih bomo letos obiskali in si tudi mi ogledali njihovo delovno organizacijo.

Dragan Mejač

GASILCEM VEČ MORALNE OPORE

Člani gasilskega društva so se v preteklem mesecu zbrali na izredni volilni konferenci v gasilskem domu. Konferenca se je udeležilo 25 članov in članic, povabljeni gosti iz občinske gasilske zveze in direktor delovne organizacije. Pogrešani so bili predstavniki iz TOZD Svila in Frotir. Tudi nekateri člani društva so se konference izognili. Kljub temu, da je bilo pričakovati večjo udeležbo, je zbor gasilcev uspešno zaključil konferenco. Izvolili so novo vodstvo društva in sprejeli delovni program. Za izvršitev programskih nalog se bodo morali še posebej potruditi pri izvajanju vaj in drugih gasilskih veščin. V tem letu bodo v vseh društvih spodbujane večje aktivnosti v počastitev gasilskega kongresa, ki bo v mesecu juniju v Celju.

V razpravi o dejavnosti gasilcev Svilanita so bile izrečene pohvale in kritike. Pohvala gre predvsem mladim gasilkam. Lani so si s trdim delom v tridelnem napadu na občinskem in regijskem tekmovanju priborile prvo mesto. Na republiškem tekmovanju v Kopru pa so osvojile šesto mesto. To je pohvale vreden uspeh za društvo, še večji pa za reklamo DO Svilanit. Za ta uspeh pa mladim gasilkam ni bilo izrečene bodrilne ali pohvalne besede. Tudi Kamniški tekstilec jih je prezrl. O športni aktivnosti pa veliko v sliki in besedi.

Na konferenci je bilo povedano, da imajo moški gasilci hude ovire za enurno udeležbo med delovnim časom na vajah. Pri tem jih ovirajo vodje izmen, razen nekaj častnih izjem. Če v ekipi, ki dela vaje, manjka le en član, se vaje ne morejo izvajati. Ta gordijski voz je tako zategnjen, da ga v 10 letih ni bilo moč razvozljati. Brez rizika tako na proizvodni strani kakor tudi na gasilski se tudi v bodoče ne bo dal razvozljati. Podan je bil predlog, naj se v proizvodni plan, npr. za 10 delavcev, kolikor jih je pač potrebno za gasilsko dejavnost, vnese dogovorjeno število ur in ovira bo morda premagana. Če je udeležba delavca na gasilskih vajah odvisna od dobre volje posameznika, potem se bodo težave nadaljevale. Začetni požari, ki se v tovarni pojavljajo skozi vse leto, so rešen opomin, da se gasilstvu posveča kar največ moralne in materialne pomoči. Požarna varnost v tovarni je na dokaj visoki ravni in to je prijeten občutek za vse, ki vodijo tovarno.

Konda A.

DEDEK MRAZ IN ŠKRATJE

Nataša, Marja, Maja, Vanda, Jože, Milena, Janez, Zoran, Nejc, Andreja, Nada, Helena, Mare... vsi so bili pridni...

Mladinci smo se na svojem sestanku pogovarjali o delovanju mladine in se na predloge odločili, da pomagamo sindikatu pripraviti in popestriti novoletno zabavo za otroke. Ker je bilo kar nekaj fantov in deklet pripravljenih sodelovati, pa tudi sindikalisti so se strinjali, smo se odločili za igrico. Delo smo si med seboj kar lepo razdelili, tako, da smo bili vsi z vsem seznanjeni.

Naredi nam sneg!!! Lepo prosimo!!!!

Najprej smo si izrali igrico, ki nam je ustrezala po številu vlog, po vlogah samih, mislili smo tudi na kulise, pa kostume in še cel kup drobnih stvari, ki so se iz vaje v vajo pokazale kot potrebne za uspešno izvedbo. Ker smo bili zbrani mladinci iz več enot Svilanita, je bilo kar precej dogovarjanja za termin vaje, vendar so nam vodje dela pri tem kar dobro pomagali in s tem prispevali tudi k pravočasni uprizoritvi

igrice. Poleg »osvajanja« teksta smo sami tudi izdelali ali pomagali pri izdelavi kostumov, ki smo si jih zamislili, izdelovali, rezali in barvali kulise, kar je bilo včasih sila zabavno. Tudi režija je bila lastna, saj smo drug drugega opozarjali in spodbujali vsak po svojih najboljših močeh in izkušnjah. Vadili smo na vso moč, kajti bližal se je nastop in trema se je vedno bolj stopnjevala. Končno je napočil za nas

»veliki« trenutek in dvignil se je zastor. Začelo se je zares in veliki meri nam je kar lepo uspelo – in to obakrat. Veseli, da se je tako zgodilo, si želimo, da bi nam uspela še kakšna zastavljena akcija, saj smo se prav prijetno imeli.

Mladinski zdravo!

... za kazen nas Dedek letos ne bo vzel s seboj... pa drugo leto spet...

POROČILO O LETNI VOLILNI KONFERENCI OO ZK

Meseca decembra 1987 smo imeli letno volilno konferenco OO ZK Svilanit. Potegnili smo črto. Naša OO ZK je uvrščena v skupino osnovnih organizacij, ki ji ni možno očitati neaktivnosti, vendar tudi ne posebnih aktivnosti, ki bi v ZK morale biti prisotne.

Od tem, ki so se obravnavale, velja omeniti le problematiko spomladanskih dogodkov v pripravljalnici ter v zvezi s tem organizirano razpravo o dograjevanju sistema nagrajevanja. Drugih tem nismo obravnavali, čeprav so še za nekatere s strani OK ZK bile dane usmeritve.

Delo OO ZK bi kazalo izboljšati, saj se glede na sprejete interventne ukrepe pričakuje oteženo poslovanje. Težji pogoji bodo zmanjšali rast dohodka, kar bo vplivalo tudi na razporejanje OD, večje bodo obremenitve BOD za SIS, omejen je tudi sklad skupne porabe. Pogoji gospodarjenja v luči interventnih zakonov bodo zelo težki. Imamo zamrznjene cene, predilnice pa zaradi devalvacije želijo z višjimi cenami bombaža cenovna neskladja izravnati na različne načine. Pričakovati je slabši dohodek, pomanjkanje posameznih materialov in zaradi tega zastoj v proizvodnji. Z investicijami v preteklem letu smo dosegli dobro opremljenost proizvodnje, vendar nas v letu 1988 čaka odplačilo anuitet v višini 140 milijard din, kar bo vplivalo na rezultate poslovanja in tekočo likvidnost. Vse to bo zahtevalo primereno ponašanje pri delu in poslovanju.

Velik problem so zamrznjene cene, trgovina ima težave s pomanjkanjem kapitala, velik pritisk je na konsignacijo. Razmere v Jugoslaviji so zelo različne. Kupna moč je na jugu bistveno slabša, v Sloveniji in Hrvaški pa celotne proizvodnje ne moremo prodati. V izvozu nekaj dohodka ustvarimo le pri konfekciji. Naši kupci v tujini so zaskrbljeni nad razmerami v Jugoslaviji in odkrito sprašujejo o zanesljivosti sklenjenih pogodb, kljub temu, da je bil do sedaj Svilanit zanesljiv in dokaj kvaliteten dobavitelj.

Na področju nagrajevanja je pripravljen predlog novih analitskih ocen in že dan v javno razpravo. Na področju samoupravljanja bi kazalo razmisliti o organiziranosti, vsebini in učinkovitosti našega dela znotraj delovne organizacije.

Opozorjeno je bilo o nujni potrebi zaostrovanja tehnološke discipline, saj je realizacija proizvodnje in kvalitete večkrat vprašljiva zaradi odstopanj, katerih vzrok je subjektivni faktor.

Rast cen energije je zelo porasla in potrebni so ukrepi varčevanja z energijo na vseh področjih.

Izvolili smo novo vodstvo OO ZK in na njih je, da bodo naloge, ki smo si jih zadali, uspešno reševali, saj bo obdobje, ki prihaja, težko za vse. Vendar sami ne bodo mogli, če jim ne bomo stali ob strani vsi.

Rijavec Zdenka

SVILANIT NA SEJMIH

V prvih dveh mesecih letošnjega leta se je zvrstilo sedem sejmov, na katerih je sodelovala naša delovna organizacija.

Prvi sejem je bil v Ljubljani, to je tradicionalni sejem mode, ki je bil letos v času od 11. do 14. januarja 1988. Sodelovali so proizvajalci tekstila iz cele Jugoslavije. Na tem, kakor na ostalih sejmih, ki so sledili, smo prikazovali pri frotirju valk program plaščev in brisač v olimpijskih barvah (rdeči, modri, zeleni, rumeni), z našimi vezenimi emblemi, ki so letos zelo moderni pri športnem stilu oblačenja. Prikazani program proizvodov iz TOZD Svile je vseboval kravate, šale iz čiste svile, robčke ter ženske rute iz čiste svile. Za modne dodatke smo prejeli nagrado, »diplomo« Ljubljanski zmaj.

Obisk naših poslovnih partnerjev je bil izredno velik. V poslovnem prostoru je bilo vedno vse »črno«. Zato poslovni uspeh ni izostal. Tudi s strani potrošnikov je bil sejem »Mode« lepo obiskan. Obiskovalci so se ustavljali pred našim razstavnim prostorom, občudovali prikazane izdelke. Obiskovalcem smo delili tudi naše nove plakate, ki so slikovito prikazovali najprimernejše oblačilo za trenutke sproščenosti.

Teden po končanem ljubljanskem sejemu mode je bil že na vrsti sejem v Zagrebu; ta sejem je bil letos prvič. Obiskali so ga predvsem naši kupci iz Hrvaške. Tudi tu so bili posli dobri. Za kolekcijo prikazanih brisač smo dobili nagrado »Kristalni svijet«.

Prvi dan v februarju je že sledil sejem v Sarajevu. Ta je že vsa leta zelo obiskan s strani kupcev BiH ter obisko-

valcev – potrošnikov Sarajeva. Tudi tu smo prejeli nagrado za kolekcijo brisač.

Takoj po končanem sejemu v Sarajevu se je začel velik sejem mode v Beogradu. Trajal je od 9. do 13. februarja. Ponavadi je bil ta sejem na začetku marca, letos pa je bil predstavljen za en mesec prej. Mislili smo, da zaradi predstavitve datuma ne bo tako velikega obiska, vendar smo se zmotili. Kupcev je bilo zelo veliko in sklenjenih poslov tudi predvsem pri brisačah.

Istočasno, ko sta bila sejma v Sarajevu in Beogradu, pa sta bila sejma Zaključevanje za jesen – zimo 88/89 v Novem Sadu in Ljubljani. Na teh dveh sejmih smo zaključevali naše volnene proizvode: rute in šale ter frotir plašče. Z 22. februarjem pa se je pričel že sedmi letošnji sejem Modest v Skopju.

Tu so nas obiskali kupci Makedonije, Kosmeta ter južne Srbije. Nastopalo je največ proizvajalcev iz južnega dela Jugoslavije, pa tudi največji proizvajalci iz Slovenije.

Po zaključku vseh sejmov lahko ocenimo, da so bili za našo delovno organizacijo poslovno zelo uspešni, naše razstavljene kolekcije so bile zanimive za obiskovalce – potrošnike in strokovne žirije, ki podeljujejo priznanja, saj smo le-to prejeli na treh sejmih.

Martina Erman

In memoriam

Plahuta Štefka

Prišlo je tako iznenada! Nismo mogli, niti hoteli verjeti, da se je res zgodilo to, da je ne bo več med nas. Njena delovna pot je bila nasilno pretrgana in je zato naša bolečina še večja. Bila je polna življenja in snovanja za prihodnost, čeprav že z mislijo, da se v naslednjih dveh letih tudi ona zapiše med upokojence in sproščeno zaživi v okolju svojega doma.

Kot otrok je okusila tegobe vojnih grozot, saj so bili izseljeni v Nemčijo. Po vrnitvi v domovino se je izučila za šiviljo pri krznarju Slaparju in po izučitvi je še dobro leto delala pri njem. Maja 1957. leta se je zaposlila v našem podjetju in delala razna dela v šivalnici, kasneje pa je bila razporejena na robljenje brisač. Od leta 1970 dalje pa vse do prerane smrti je opravljala dela in naloge vodje dela adjustirnice. Razporejala je delo, skrbela za izvajanje naročil za izvoz in domači trg, delavce pa tudi razumela pri njihovih težavah. Prva ji je bila skrb za delavca in dobrobit podjetja; temu je v celoti podrejela svoje želje, potrebe in hotenja. Določeno izkušnje vodje dela so v skupnem delu z neposredno podrejenimi stakle globoke vezi medsebojnega razumevanja in toplih človeških odnosov, pa četudi so bile včasih besede tudi trde in ostre, pa kmalu spet pomirjujoče in vsakdanje. Kot da smo to premalo cenili in se tega zavedamo šele sedaj, ko smo jo izgubili. Pogrešali jo bomo, največkrat v trenutkih, ko bomo spet delali načrte, pa nam bo manjkala njena ideja ali beseda, podkrepjena z nasmehom, z voljo do življenja in dela.

Anka Hubad

V GOSTEH PRI PRIJAZNIH LJUDEH

Tisto dopoldne, ko sva se z Andrejem in njegovo krasno »pêlo« (tako namreč najstnice zdaj kličejo imenitna prevozna sredstva, to pa Andrejeva Omega sigurno je) odpravljala proti Stajerski, je sonce zagotovo prebralo dobre jutranje novice, saj je pregnalo megleno jutro in razpoloženo sijalo vso pot do Rogaške Slatine. Tja sva se podala, da se na lastne oči in ušesa prepričava o slovečem zdraviliškem mestecu, ki se ponaša z zdravilno mineralno vodo. Obogatena z magnezijem ima menda čudežno moč, saj bolnim vrača zdravje, zdravim pa ga krepi in ohranja. Pa naj se mestece z zdravilnimi vreclji, stisnjeno v varno zavetrje bližnjih gričev, kamor ne seže nobena sapica, samo predstavi.

Korenine zdravilišča segajo več kot 320 let v preteklost

Čudežno moč vrelca mineralne vode je prvi preizkusil hrvaški ban grof Peter Zrinjski. Ta je bil leta 1665 na lovu v okolici vrelcev. Na priporočilo domačinov je pil vrelčno vodo in – ozdravel. Glas o njegovi ozdravitvi je šel v deveto vas, sam pa je postal zgodovinsko okronani odkritelj vrelcev. Prvo in najznamenitejše delo o čudežnih vrecljih je bilo napisano leta 1685 v latinščini, dve leti kasneje pa v nemščini z naslovom ROITSCHOCRENE. Tako se je začela zgodovina rogaške vode.

Rogaška Slatina je zakorakala skozi zgodovinska obdobja; tako se je iz »kmečkega« obdobja, ki ga je zaznamovalo nekakšno naselje na rogaških vrecljih do leta 1660, ko se je tu pojavil grof Zrinjski, »postavila« s prvo hišo – gostilno ob samem vrelcu. »Fevdalno« Rogaško Slatino je kasneje dobilo Društvo dunajskih lekarnarjev, »oblast« nad vreclji pa so delili tudi domačini, s kmeti in s svetokriškim župnikom. Za tem je prišlo kratkotrajno obdobje druge »kmečke« Rogaške Slatine, ko so dunajskim lekarnarjem vzeli koncesijo, kasneje pa so Rogaško Slatino prevzeli stajerski deželni stanovi. Nekateri ostanki »stanovske« Rogaške Slatine stoji še danes: Tempel, pokrito sprehajališče, Tržaški dom in hoteli Pošta. To je bilo nekako leta 1840, s tem obdobjem pa se pričinja tudi »meščanska« Rogaška Slatina, jedro te »nove« Slatine pa je okronal hotel Styria. V zgodovino razvoja zdravilišča se je zapisalo še zadnje obdobje, to je po letu 1945; z globinskim vrtnjem so prišli do novo urejenih vrelcev, zgrajena je bila nova, 12-nadstropna terapevtska zgradba, nova pivnica, nova restavracija Pošta, nova polnilnica in seveda dva prekrasna nova ho-

telska objekta – hotel Donat in hotel Sava s športno rekreacijskim centrom. Iz hiše – gostilne, ki je zrasla ob vrecljih po odkritju grofa Zrinjskega, je zdravilišče Rogaška Slatina iz desetletja v desetletje pridajalo nove lističe – nove hotelske in zdraviliške zmogljivosti. Zdaj je to živopisana krona štirinajstih hotelov, ki pa ji nameravajo dodati še en listič – hotel Tempel. Od prvega zapisanega dela v nemščini Roitschocrene – Rogaški izvir, je preteklo tristo let, in prav to delo jih zavezuje, da »rogaški izvir« ne sme usahnuti.

Magnezij – staro zdravilo

Zakaj so njihovi vreclji, ki jih predstavljajo mineralne vode TEMPEL, STYRIA in DONAT tako zdravilni?

Zaradi magnezija, s katerim so imenovane mineralne vode bogato obdarjene. Pa zakaj je magnezijeva mineralna voda tako učinkovita, da v zdravilišče, kjer izvira, pošiljajo tudi najtežje bolnike?! Da bi razumeli nekatera dejstva o magneziju, preberite:

Skozi tisočera leta evolucije se je magnezij kar dobro vgnezdil v našem telesu. V telesu odraslega človeka je približno 30 gramov magnezija. Verjamate ali ne – to je kar spoštljiva količina za takšen element. Od tega ga je kar 60 odstotkov v kosteh. Preostali del je v celicah. Toda 50 odstotkov je trdno vezanega, iz kosti si lahko organizem sposodi le preostalih 10 odstotkov. Morda ste že uganili, da magnezij sodeluje pri rasti kostnih celic. Toda kaj je z ostalim magnezijem?

Zgodba o tem je zapletena. Če bi hoteli stvar poenostaviti, bi dejali, da sodeluje pri telesni presnovi. Toda kaj si naj človek predstavlja pod pojmom *telesna presnova*? Poglejmo si zgled, ki nam bo morda bolj domač. Avtomobil potrebuje za gibanje energijo. Ker imajo skorajda vsi običajni avtomobili bencinski motor, jih nalijemo z

bencinom in avto vozi. Toda bencin ne teče iz pipe. Pridobimo ga iz nafte, le-to pa iz zemlje. Toda avto ne vozi na surovo nafto. V rafineriji jo je treba pretvoriti v precej zapletenih napravah v bencin, tega naliti v avto. Bencinski motor pretvori energijo, shranjeno v bencinu, v gibanje.

In kako je v telesu? Hrana, torej energija za naše življenje, je marsikaj: sadje, kruh, meso, zelenjava itn. Toda to še ni dovolj. To hrano je treba pretvoriti v energijo, ki nas bo obdržala pri življenju. To počenjajo celice našega telesa z nekakšno majhno, a neverjetno učinkovito tovarno, ki je hkrati rafinerija in motor. V tej tovarni opravljajo večino dela encimi. To so nekakšni predelavci in hkrati priganjalci procesov. Brez njih se delo v tej celični tovarni tako upočasnjuje, da nastane hudo pomanjkanje energije. Včasih celica celo umre. Encime bi zaradi lažje predstave lahko primerjali s svečkami avtomobilskega motorja. V avtu je lahko dovolj bencina in tudi sicer je avto lahko popolnoma v redu, a če nima svečk ali če so le-te zanemarjene ali uničene, ne bo avto poskočil in domače zabrudal, kaj šele, da bi vozil.

Enako je celici, kadar ni encimov ali so le-ti »utrjeni«, morda celo okvarjeni. Celic je v telesu na tisoče. Vsaka opravlja svojo nalogo in vsaka ima svoje encime. Mnogi encimi pa ne znajo več delati, če nimajo magnezija.

A s to ugotovitvijo še nismo zvedeli mnogo. Ta majhna tovarna plava v vodi. V celični vodi, ki ni navadna voda. Da bi tovarna lahko normalno delovala, morajo biti v tej celični vodi raztopljeni številni snovi. Magnezij je samo ena izmed njih. Vendar je pretakanje in potovanje teh snovi med celicami nujno povezano s pretakanjem vode. Razumljivo je, da snovi morajo potovati med celicami.

Vsak dan hodimo na stranišče in z vodo, ki gre iz nas, dopotujejo iz telesa tudi mnoge potrebne snovi. Včasih se v določenem delu telesa pojavi pomanjkanje določenih snovi. Telo jih skuša nadomestiti od drugod. Takšno nadomeščanje pa je možno samo s pretakanjem vode. Seveda se voda v telesu ne pretaka tako kot jo pretakamo v hiši iz lonca v lonec ali iz pipe v steklenico. Proces je izredno zapleten, a za naše namene bo naš izraz pretakanje kar zadostoval. Prav tako ne bo nič narobe, če si bomo predstavljali, da se voda v telesu pretaka po ceveh. V telesu se nobena stvar ne more premakniti, ne da bi se premaknila z vodo. Voda je sestavni del zapletene telesne presnove. In brez večjih in še bolj zapletenih razlag bo jasno, zakaj se navadna tableta z magnezijem ne more kosati z mineralno vodo.

Vsekakor pa je polno veljavo magneziju kot zdravilu, seveda nikakor ne čudežnemu zdravilu, prineslo spoznanje, da ga nekatero dolgo znane mineralne vode vsebujejo zelo veliko. Poleg magnezija so v teh mineralnih vodah še druge snovi. Pomembno pa je dejstvo, da je magnezij v takšnih mineralnih vodah in vodotopni obliki. Telesni presnovi se ni treba posebej truditi, da bi ga raztopila v lastni vodi in ga poslala celicam, ki ga potrebujejo. V mineralni vodi je magnezij preprosto v obliki, ki je telesu takoj na razpolago. In ne pozabimo. Poleg je tudi tako pomembna voda!

Privoščimo si zdravilno kuro kar doma

Zelo preprosto si bomo zdravilno kuro privoščili kar doma. V trgovini bomo kupili Donat Mg, v enem samem litru pa je kar 1218 mg magnezija.

VRSTA BOLEZNI	OB KATEREM DNEVNEM ČASU	KOLIKO KO	HLADNO ALI TOPLO	PITI HITRO ALI POČASI	KOLIKO ČASA TRAJA KURA
1. Bolezni srca in ožilja	3 do 4 krat dnevno	1 dl	sobna temp.		8 tednov, nato prenehamo za 4 tedne. Potem kuro ponovimo
2. Sladkorni bolniki	na tešče	3 dl	toplo	razmeroma	5 dni, prenehati 2 dni
	pred kosilom	1 dl	hladno	počasi	
	pred večerjo	1 dl	hladno	počasi	
3. Bolezni jeter	na tešče	2-3 dl	toplo	počasi	2 meseca, prenehati 1 mesec
	pred kosilom	1 dl	toplo	počasi	
	pred večerjo	1 dl	hladno	počasi	
4. Bolezni žolčnika in stanje po operaciji na žolčniku in žolčevodih. Bolezni trebušne slinavke	na tešče	3 dl	mlačno	počasi	6 tednov prenehati 4 tedne
	pred kosilom	1 dl	hladno	počasi	
	pred večerjo	1 dl	mlačno	počasi	
5. Živčne bolezni	na tešče	3 dl	hladno	počasi	2 meseca prenehati 2 dni
	Donat Mg. pred spanjem TEMPEL	2 dl	hladno	počasi	
6. Zapeka (opstipacija)	na tešče	3-8 dl	toplo	hitro	5 dni, prenehati 2 dni
7. Debelost (prevelika telesna teža)	na tešče	3-5 dl	toplo	hitro	3 mesece, prenehati 1 mesec
8. Želodčne bolezni (ulkus na želodcu in dvanajstniku)	na tešče	2 dl	mlačno	počasi	spomladi 3 mesece jeseni 3 mesece
	pred kosilom	1 dl	hladno	počasi	
	pred spanjem	1 dl	hladno	počasi	

Ali je danes dovolj magnezija v hrani?

Izvedenci menijo, da potrebuje človek dnevno 300 do 500 miligramov magnezija. To je navidez majhna količina. Potrebe po magneziju se zvišajo, kadar človek kadi, ima kronično bolezen kot je na primer sladkorna ali denimo v nosečnosti. Kljub temu, da se zdi 500 miligramov neznanosko majhna količina, dobi moderen človek dnevno s hrano vse manj magnezija. Zakaj? Prvi in največji krivec so verjetno slabe prehranske navade človeka moderne dobe. Običajno v vsakdanjem jedilniku ni živil, ki vsebujejo zadostne količine magnezija. Največkrat se jih izognemo, ker se bojimo, da bi se zredili, kajti največ tega je v olju, žitu, kakavu, školjkah in nekaterih vrstah sadja. V našem najpogostejšem jedilniku (jajca, mleko, meso, ribe) je magnezija zelo malo. Navadno kakih 300 miligramov, a kaj ko telo vsrka iz hrane komaj 30 odstotkov magnezija. Drugi krivec je sodobna tehnologija predelovanja hrane. Zaradi sorodnih metod umetnega gnojenja magnezij izginja iz zelenjave in žitaric. Tudi sodobna predelava sladkorja, žitaric in soli pobere iz teh hranil več kot 80 odstotkov magnezija.

Kako pa se odraža pomanjkanje magnezija v našem telesu?

Mišični krči ali celo pretirana razdražljivost mišičnega tkiva je že znak hudega pomanj-

kanja magnezija. Običajno telo nadomešča magnezij iz jeter in kosti, a to ne gre v nedogled. Ko je tudi od tod rezerva izčrpana, se pokažejo še drugačni znaki: jutranja utrujenost, bolezensko hujšanje, valovi mrzlic in vročice, napadi tesnobe, občutek, da imamo kepo v grlu, težave s srcem. Zaradi oddajanja magnezija iz kosti je motena tudi presnova kalcija, ki ga je v kosteh še več kot magnezija. Kalcij se prične nalagati v »mehke« organe, kar povzroča dodatne motnje in hitreje staranje.

Zato je pitje mineralnih vod, še posebno pa najbolj bogatega z magnezijem DONAT Mg tako pomembno. Dovolj je, če dnevno spijemo tri do štiri kozarce mineralne vode, bogate z magnezijem.

Ob normalni in zdravi prehrani nas ne bo doletelo pomanjkanje magnezija in naše telo ne bo pokašljevalo kot avto z zamenjanimi svečkami.

Še posebno blagodejno in zdravilno pa vpliva magnezij pri zdravljenju jetrne ciroze, bolezni okostja, sladkorne bolezni, saj magnezij vpliva na nastajanje inzulina, pomanjkanje tega pa je glavni vzrok za nastanek te bolezni. Mineralna voda z magnezijem je nenadomestljivo poživilo presnove in v Rogaški Slatini pravijo, da magnezij vpliva tudi na plodnost moškega. Magnezij je eden izmed najbolj bistvenih elementov v glavičih semenčič. Semenčice so izredno hitri plavalci. Kadar je pri njih motena presnova magnezija ali ga imajo premalo, se njihov pogon ustavi. Preprosto omrtvijo.

V pivnici, brez penečega piva

Nikjer v naši deželi še nisem naletela na pivnico, kjer se ne bi točilo pivo. Tu v Rogaški Slatini pa je prav takšna: na voljo imamo več vrst mineralnih vod od Styrie do Donata, različnih temperatur. S spremljevalcem sva bila pri pokušnji zdravnih vrelcev silno previdna in si v kozarec nisva natopila tekočega zdravila dosti več od debeline dveh prstov. Kajti bala sva se, da bi zdravila moč vrelca ne učinkovala ob nepravem času.

Še druge zdravilne terapije . . .

Pogled na visoko, dvanajstnadstropno stolpnico, imenovano Terapija, daje slutiti široko paleto medicinske rehabilitacije. Mineralne, ogljikove, plinske, štiricelične, sedeče, japonske in Stangarjeve kopeli, pa delne in kompletne masaže, podvodne masaže in Fanto – vse to so terapije, ki zdravijo želodčne, jetrne, žolčne, črevesne in stresne bolezni, pa tudi arteriosklerozo, bolezen sodobnega časa. Nepravilna prehrana, čezmerna telesna teža, čezmerno duševno delo, premajhna fizična aktivnost, pomanjkljiv telesni trening in čezmerno kajenje – vse to so dejavniki, ki nas pehajo naravnost v naročje »bolezenski modni muhi«, imenovani arteriosklerozna.

Zato v zdravilišču posvečajo v zadnjem času veliko pozornosti **Medicinsko programiranemu aktivnemu oddihu**, kajti veliko lažje je ljudi naučiti pravilnega življenja in jih tako obvarovati pred boleznimi sodobnega časa, kot pa zdraviti. Uspeh je vsekakor večji, predvsem pa cenejši, kajti ni večjega bogastva od zdravja, tega pa imamo le, če se zanj tudi sami zavzemamo.

Zato ima zdravilišče Rogaška Slatina zelo bogato ponudbo telesnih aktivnosti. V športnem parku ob vznožju hriba Janina je kar šest tenis igrišč, namiznoteniške mizice, strelišče, balinišče in trim steza. Imajo izposojevalnico koles. Plavalni bazen je v hotelu Donat, tu je tudi ženska in moška savna, solarij in masaža. Pridružuje se jim tudi kegljišče pri restavraciji Sonce.

Seveda so na voljo tudi trim kabineti, kamor so obiskovalci zdravilišča vabljeni vsako jutro in popoldne, pravzaprav ob vsakem času.

A opozarjajo nas, naj bomo telesno aktivni tudi na delovnem mestu in doma, v vseh obdobjih svojega življenja. Le tako si bomo ohranili zdravje in vitalnost!

Kaj nam še ponujajo v Rogaški Slatini?

Že davno v zgodovini človeštva naletimo na zvezo med zdravljenjem in glasbo. Za medicino je imela glasba elementaren pomen predvsem kot magija za pomiritev demonov in bogov in s tem za boj proti boleznim. Učinek glasbe na zdravje utemeljujejo tudi misleci Pitagora, Platon in Aristotel.

Na znanstvene osnove pa so glasbo kot terapijo postavili šele v zadnjih 20 letih. Dokazano je, da s pomočjo glasbe in s posebej izbranimi vajami za posamezne mišične skupine dosežemo fizično in psihično sprostitve. Zato vpliva *sprostilna terapija ob glasbi* na tegobe in obolenja, ki so psihično pogojena, vedeti pa moramo, da je okoli 80% vseh organskih funkcionalnih motenj psihično pogojenih.

Torej, zakaj bi se kdaj ne predali tudi sprostitni terapiji ob glasbi!

Lepota prihaja od znotraj, ne od zunaj, izžareva pa jo lahko le zdrav in negovan človek. Če to nismo, potem se bomo ogreli za njihov BEAUTY PROGRAM. Je izvir zdravja, novih moči in lepote: ker je njihova voda edinstvena in z magnezijem najbogatejša voda v Evropi, saj magnezij uravnava kar 200 pomembnih funkcij človekovega organizma in pospešuje rast celic, je seveda kot na dlani, da si bomo s pitjem mineralne vode naglo izboljšali splošno počutje, si povrnilo optimizem in samozavest. Prvi pogoj za tisto lepoto, ki prihaja od znotraj, bo tako izpolnjen. Da pa bomo privlačnejši in zaželeni, se seveda ne bomo mogli izogniti aktivnostim v trim kabinetu, športnem parku in bazenu. Za piko na i bomo imeli še pet kozmetičnih postopkov, obiskali bomo frizerja, se po potrebi podvrgli dietni prehrani in imeli proste vstopne na vse plesne prireditve. Po tednu dni, kolikor traja BEAUTY – LEPOTNI – PROGRAM, naj bi se zgodil čudež: postali bomo takšni, da bomo všeč sebi in drugim.

Tudi hujšanje je lahko zabavno, zatrjujejo v Zdravilišču Rogaška Slatina. Bo že držalo, saj imajo večletne izkušnje in sodobna spoznanja, kako z 21-dnevno shujševalno kuro postati zopet vitek in privlačen. Spremlja jo glasbena terapija, pitna kura in seveda veliko aktivnega oddiha. Še ne dolgo tega, so imeli v zdravilišču skupino žensk, ki so se odločile za tritedensko kuro hujšanja. Uspeh je bil neverjeten; zabelile so ga še z obiskom frizerja in kozmetičarja in dame so se vrnile domov vitke in zelo, zelo srečne.

Več kot tristo let v službi zdravja

Še bi vam lahko pisala o predanosti zdravilišča službi zdravja, a naj bo dovolj. Upam, da ste sami prišli do spoznanja, zakaj smo si prav to zdravilišče izbrali za začasno zatočišče delavcev, ki se za deset dni predajajo njegovi stari šoli, kjer naj bi se predvsem naučili zdravo živeti.

Naši sodelavci o Rogaški Slatini

Naša sodelavka **Ani Pirc** iz konfekcije fritirja je ena od zadovoljnih gostij zdravilišča. Ob pripovedovanju svojih vtisov se je široko smejala. Mehurčki njenega smeha so bili nalezljivi in obe sva uživali v, z magnezijem prepojeni, desetdnevni dogodivščini. Čeprav se je kar malce težko poslovila od svojih otročajeve, pa od moža tudi (to ji pisalo na veselih licih), je na drobceno glodanje žalosti pozabila, ko je prestopila prag zdravilišča. Prijazni ljudje za recepcijskim pultom so ji povedali cel kup napotkov, kako in kje bo kaj našla. Ker se Ani v številnih labirintih ni mogla spomniti, v kateri smeri je tista visoka steklena hiša, kjer so dohtarji, terapevti in še marsikdo, je zadevo rešila po svoje. Ani ne bi bila Ani, pa še Majdo je imela za korajžo, je uganko razvozlala tako, da si je šla ven ogledat, kje je tista steklena stolpnica, kjer ji bodo naložili 10-dnevno pokoro. Potem je šlo vse kot po tekočem traku: ker ima Ani nekaj »gramov« preveč, ji seveda shujševalna ni ušla, predpisali so ji tudi veliko telovadbe in trimčka, izmenično vsak dan pa Stangerjevo kopel in suho masažo. Ker mi je Ani omenjala ne-

kakšne občutke, podobne rahlim stresljam elektrike, ko je lezla iz Stangerjeve kopeli, sem nos brž pomolila v buklo in prebrala, da je pri tej kopeli res govora o galvanskem toku. To sem želela pojasniti predvsem zato, da bi kdo ne posumil v najhujše. Vsekakor je naši okrevanki ta dobro dela, suha masaža pa je bila imenitna, da jo bo Ani zanesljivo hotela imeti tudi doma (upam, da bo mož to prebral in da bo imel pri delu pravo roko!). Dietna prehrana ji ni povzročala krutečih težav in je ob 800 kalorijah dnevno »preživela« 10-dnevni post. K sreči je imela njena »cimra« želodčno dieto, tako da se ji ob pogledu v njen krožnik niso cedile sline. Sicer pa pravi, da je imela pred seboj vedno same dobrote: veliko zelenjave in mesa, pri zajtrku pa si je smela postreči kar iz skupne mize »samopostrežnega obroka«.

Čeprav sta bili ves dan kar precej zaposleni, sta si po kosilu rezervirali čas za kavico; ker ga čez »gorenjski kofe« tudi na Štajerskem ni, sta si ga postregli kar v svoji sobi. Dveurni sprehod po kavinem pogrinjku jima

Sodelavke iz previjalnice na aktivnem oddihu

Kregarjeva brez najmlajšega tudi v zdravilišču nista mogla. Opazujte njun pogled, ki je namenjen malemu drobižku...

je dobro del, ob štirih popoldne pa sta bili naši punči že v bazenu. Večeri so jima minili v razgovorih, nekajkrat pa sta ga popestrili z obiski v pivnici, kjer točijo tudi pivo. Ani je imela sicer malo slabo vest, saj napiitek iz hmelja redi, ampak ker je greh tako velikodušno izpovedala, si seveda ne morem kaj, da ji zanj ne dam odpustek.

»Res sva se imeli lušno,« je pribila Ani, malo »luštnega« pa sta čez vikend podelili s svojci, ki so ju obiskali. Seveda naši mamicici tudi v zdravilišču brez svojih drobižkov le čisto nista zmogli!

Ivanka Pavič, sodelavka iz previjalnice, se je silno razveselila novice, da bo pred bližnjo upokojitvijo šla z okrevanci v Rogaško Slatino. Svojo srečo je podelila z možem, ki

Zdravo pitje kave?!

V Evropi (zdi se, da Jugoslovani prednjačimo, Angleži s svojim čajem pa pretiravajo v drugo skrajnost) je kava najbolj priljubljena pijača.

Kofein, ki je v kavi, spodbuja krvni obtok, širi žile in rahlo draži živčni sistem. Vsak lahko popije dnevno od štiri do pet skodelic kave (ne premočne) ne da bi s tem škodoval svojemu zdravju.

Obstojata samo ena nevarnost: kava draži sluznico želodca. Temu se je moč zelo enostavno izogniti! Ob vsaki skodelici kave naj stoji tudi kozarec mineralne vode. Po popiti kavi spijte še pol kozarca mineralne vode. Želodec ne bo niti vedel, da je v njem kava. Vi pa se boste kljub temu zavoljo blagega spodbujevalnega učinka kofeina počutili izvrstno.

Tako nam svetujejo v Rogaški...

Proti zaprtju

Ze od nekdaj je znano, da magnezijeva voda izredno ugodno deluje proti kronični zaprtosti, ki se navadno pojavi že v mladosti. To ni bolezen, pač pa neprijetna posledica civilizacije, ki je divjad ne pozna. Pes in mačka, ki živita v stanovanju in sta naučena na snago, prav tako trpita za zaprtost kot človek. Slabe navade v mladosti: malomarnost, sramežljivost, kasneje pa način prehrane, sedenje pri poklicnem delu, premalo gibanja, vse to pospešuje zaprtost.

Poleg načina prehrane pospešujejo zaprtost tudi značajске človekove lastnosti: zadržanost, flegmatičnost, varčnost, boleštna natančnost, potrtoost, pa še pogosta uporaba odvajalnih sredstev, ki osiromašijo telo kalija. To pa povzroča splošno slabost, brezčutnost in lenost črevesja.

Kako se borimo proti kronični zaprtosti? Takoj se odrecimo vsakršnim pilulam, tabletam in odvajalnim čajem. V začetku si pomagamo z mineralno vodo Donat Mg. Ta je visoko mineralizirana, zato iz celic črevesne stene odtegne vodo, volumen vode se v črevesju s tem poveča tri do petkrat, zaradi tega pritisne na črevesno steno in izzove njeno živahno gibanje. Poleg tega pa magnezij v Donatu Mg draži črevesne hormone, ki to gibanje še okrepijo.

Mineralno vodo pijemo toplo, 1/4 do 3/4 litra na tešče in sorazmerno hitro. Tako izzovemo spontano odvajanje.

Tako nam svetujejo v Rogaški...

To je pa Svilanitov »grojzd« . . .

jo je »varoval« na 10-dnevnem aktivnem oddihu. Dom je zapustila brez skrbi, saj so njeni otroci že »večji« od nje, najmlajša 14-letna hči pa se je z vrstniki odpeljala na športne priprave v Medulin.

Oba sta bila presenečena nad prijaznim sprejemom gostiteljev v Rogaški Slatini in kar verjetni nista mogla, da še kje tako radodarno delijo ljubeznive besede tudi domačim gostom. Pohvalila je prav vse, od receptorjev, zdravniškega osebja in zraven še pribila, da bi šli lahko naši zdravstveni delavci v šolo prijaznega in človeškega odnosa prav v Rogaško. Njuna kamrica je bila čista in zelo prijetna; po dvajsetih letih sta se z možem prvič sama znašla na oddihu in Ivanka se je kljub bogatim življenjskim izkušnjam še nekaj naučila: zakonci si doma vse premo pozornosti posvečajo drug drugemu in kar pozabijo na tiste prijetne občutke pozornosti in ljubezni, ki jih spremljajo prva leta skupnega življenja. Zelo všeč mi je bilo Ivankino modrovanje o tem, da si morajo tudi že nekoliko »zarjaveli« parčki poiskati priliko, da se stara ljubezen obudi in še vedno drži, da ta nikoli ne »z'rjavi«. Ko otroci odrastejo, dobijo krila in poletijo iz domačega gnezda; silno prijetno je, če si ata in mama znata ustvariti prijetno gnezdece; tudi zgubani dlani znata vlti nežnost in ljubezen in izdajalsko rdečico ne skrivajo še tako globoke gube na licih.

Ivanka je uživala v bisernih in mineralnih kopelih, obiskala je tudi trim kabinet, zvečer pa se je spremenila v »pepelko«, ki se je s svojim izbrancem zavrtela ob živi glasbi na plesišču. V spomin se ji je zapisala tudi samopostrežna večerja, ki jo je popestril harmonikaš; iz svoje »tuntate« je izvaljal (besedo sem kopirala po izjavi Jožetove žene, ki mu je pred poroko zagrozila, da mu bo preluknjala tuntato, če se bo preveč družil z njo) prelepe zvoke.

Čeprav si je s seboj vzela tudi domače branje, zanj ni imela časa, saj sta si z možem ogledala vso bližnjo okolico, s trgovinami vred, obiskala pa sta tudi moževe starše v hrvaškem Zagorju.

Ker je Ivanka s svojo »linijo« kar zadovoljna, se seveda ni ogrela za shujševalno, zato je uživala v odlični hrani, ki jo je spominjala na najslajše dobrote z »mizice, pogrni se«.

Ivanka nima dlake na jeziku in pove to, kar misli. »Nekdanje okrevanje ni primerljivo z zdajšnjim. Sama kaj takšnega še nisem doživela, pa tudi mož, ki so ga pred odhodom le malce skrbeli stroški, je na skrb čisto pozabil. Kdor ni zadovoljen s takšnim 10-dnevnim paketom, si ne zasluži drugega, kot da ostane doma!« Ivanka je še hudo domišljivo pristavila, da je svojo številno družino že spravila iz zadrege, kaj bi ji podarili drugo leto za »Abrahama«: »Pošljite me zopet v hišo prijaznih ljudi, kjer se v družbi magnezijevih mehurčkov tako lepo nekaj dni živi!«

Ko je Ivanka odhajala, je rahlo šepala. Poškodovana si je nogo, ko je doma cepila drva. Čeprav jih je bilo doma ta čas cel kup, se je za podvig kar sama odločila in seveda dobila, kar si je zaslužila: poleno v nogo. Ampak Ivanka ne more iz svoje kože: vsega se loti, tudi moških del, saj ji življenje marsikdaj ni prizanašalo. Pa nič ne tarni, na ves glas se smeje. Takšna mi je zelo všeč, zato ji želim, da bi se ji tista želja z magnezijevimi mehurčki izpolnila.

Zadnjo pripoved našega okrevanca **Ivana Serša** bom začela sama, kajti Ivana, njegovo ženo in cel »grojzd« Svila-nitk in -cev sva z Andrejem obiskala tistega dopoldneva, ko nama je sonce tako dobre volje sijalo tja do Rogaške. Potem, ko sva v sprem-

stvu ljubeznive gostiteljice Brigite pokukala v nekaj sob Lux, A in B-kategorije, previdno poizkusila njihov zdravilni vrelc, prešela nadstropja tiste velike steklene stolpnice, si zmočila pogled v bazenu in se trdo držala najine spremljevalke, da bi v labirintu hodnikov ne zašla, potem, ne potem sva poiskala še naše sodelavce. V šestem nadstropju hotela Sava sva jih našla: 616, 615, 614 in 613 so bile številke sob, za katerimi so začasno domovali. Ivanka in Marija iz sobe št. 613 sta menda znali kuhati odlično kavo in ker je ta še odličnejša, če jo piješ v družbi, so se jima priključili sosedje. Ker so bili šele tretji dan na oddihu, je bila njihova miza založena še z domačimi tekočimi zvarki. Kar pa je največ štel v tisti sobi št. 613, je bila seveda dobra volja, ki sva se je našla še midva z Andrejem. Ker so bili naši okrevanci silno zaposleni s terapijami, smo se za slovo komaj še utegnili poslikati, potem pa so jo naši mahnil, bogvedi, v katere kopeli vse.

Ivan se je z zdravilišča vrnil židane volje in poln žakelj pohval: »Marsikje sva že bila z ženo, ampak tako prijaznih ljudi še nisva srečala.« Pohvalil je tudi hrano in njihovo zdravilno kapljico, pozabil ni niti zdravstvenega osebja, ki so prijaznost ponujali kot na pladnju. Ivan je svojo družico in društveno enkrat popeljal tudi na ples, se zavrtel z vsako mladenko enkrat, da ni bilo zamere, sicer pa so večere raje preživljali v razgovorih in šalah.

Tako organizirano preventivno okrevanje ima po Ivanovem le eno napako: večkrat bi ga morali koristiti, še posebej ženske, ki so zaradi obremenjenosti z gospodinjstvi deli in vzgojo otrok, še bolj potrebne takšnega oddiha. Ivanove misli in besede so mi bile zelo všeč, saj so izžarevale humanost do zaposlenih sodelavk, kar je sicer pri moških redkost in imajo v mislih bolj svoj »križ«, ki so si ga naložili s poroko.

Zato Ivanov predlog, da bi okrevanje pogosteje koristili, dajem v javno razpravo in ga seveda – z vsemi štirimi – podpiram.

Ko sva se z Andrejem poslovila od naših okrevancev, naju je gostiteljica odpeljala v taverno na kosilo, kjer sva se ob gosposko obloženi mizi zopet prepračala v zdraviliške dobrote, ki so ob najinih praznih želodcih dobile neznanke dimenzije.

Slovo od zdravilišča ni bilo težko, saj se bomo tja vedno radi vračali. In vedno nas bodo čakali prijazni ljudje, ki vedo kaj ljudem, seveda poleg mehurčkov mineralnih vrelcev največ pomeni – topla dlan.

NEUSLIŠANE TOŽBE SAMOUPRAVLJALCEV

Pred nami so volitve v samoupravne organe. Ob tem pa se človeku poraja vprašanje, kako to, da je dandanes tako težko sestaviti kandidatno listo, pa naj bo to za opravljanje samoupravne dolžnosti v delovni organizaciji, ali pa za člane delegacij v posameznih SIS ali občinski skupščini.

Starejši ljudje se še spominjajo časov, ko so se ljudje zelo »potegovali« za družbene funkcije, čeprav niso bile samo čast, ampak predvsem obveznost. Kaj se je zgodilo z ljudmi ali pa morda s funkcijami samimi? Zdi se, da je mejnik v odnosu do funkcij delegatski sistem. Res je, da ob prvih volitvah v delegacije za SIS in zbor združenega dela še ni bilo večjih težav pri kandidiranju. Že prva zamenjava delegatov pa je pokazala, da bo težko oblikovati delegacije, ki bodo sestavljene tako kot je bilo prvotno zamišljeno. Spomnimo se, da naj bi bili v delegacijah zastopani vsi; mladina, ZK, ženske, neposredni proizvajalci itd. Zaradi težav pri sestavljanju delegacij smo počasi pozabili na ustrezno sestavo. Bili smo zadovoljni, če smo sestavili delegacijo, ki se je redno sestajala in obravnavala probleme, za katere naj bi bila odgovorna. Žal pa je pripravljenost ljudi vedno manjša in prihodnje volitve bodo zato še težje.

Očitno je, da se pri nas zavedamo težav pri evidentiranju in kandidiranju v delegacije za SIS in ZZD pa tudi samoupravnih organov, manj pa se ukvarjamo z vzroki takšnega stanja. Vzrokov za to pa je več. Med seboj se prepletajo in pogojujejo. Prvi od njih je vsekakor strokovnost. Pri evidentiranju skrbimo, da bi bili zastopani vsi od neposrednih proizvajalcev do žensk in mladine, kot da je to najpomembnejše, verjetno v strahu, da bo tisti, ki ga ne bo zraven, oškodovan. Popolnoma nepomembna pa je strokovna sestava delegacije, zato se dogaja, da se v skupščinskih razpravah največ razpravlja o pokopališkem redu, cepljenju psov in smeteh, o drugih vsaj tako važnih točkah dnevnega reda pa se mnogokrat sploh ne razpravlja. Vendar je to popolnoma razumljivo vsakomur, ki je že imel čast kot laični delegat sodelovati v razpravah. To lahko potrdim s svojo izkušnjo. Bil sem član skupine delegatov za delegiranje v zbor občin SRS. Dnevni redi skupščine Slovenije so polni osnutkov in predlogov zakonov, resolucij in podobno, mnogokrat opremljeno s pečatom zaupno ali strogo zaupno, skoraj

za vsako sejo pa je posledek tudi kakšna točka dnevnega reda, za katero dobiš material šele na seji in ga moraš po končani seji tudi vrniti. V tem primeru seveda lahko poveš samo svoje mnenje, mnenje delegatske baze v tem primeru ni pomembno. Ko sem bil na vrsti, da se udeležim seje slovenske skupščine, smo se na seji delegacije dogovorili, da na eno od točk dnevnega reda pripravi pripombe naša tedanja računovodkinja, ki nam je večkrat pomagala pri delu. Pripombo, ki jo je oblikovala, sem pazljivo prebral in jo na skupščini najprej pisмено predložil sekretarju skupščine in nato še ustno posredoval delegatom skupščine, ko je bila točka na dnevnem redu. Predstavniki izvršnega sveta SRS se očitno ni strinjal s pripombo naše delegacije, zato je takoj odgovoril na našo pripombo in celo vprašal, če sem zadovoljen z odgovorom. Jaz mu kot elektricar res nisem mogel odgovoriti, pa če bi še tako rad. Mnogo bolje bi to opravila tov. Drobničeva, ki je pripombo pripravila in je bila izvršten ekonomist. Žal pa ona ni bila članica delegacije, ampak samo strokovnjak in se ni mogla udeležiti seje skupščine. Škoda pa je, da med delegati nisem bil bela vrana, ki se na nič ne spozna, ampak sem bil, bojim se celo v precejšnji večini.

Drugi razlog, ki pa pogojuje prvega je veliko število funkcij, ki jih zahteva naš delegatski sistem. Mi smo razmeroma velika delovna organizacija, pa ima verjetno skoraj vsak drugi delavec kakšno samoupravno funkcijo, ki jo bolj ali manj uspešno opravlja ali pa zanj mogoče niti ne ve. Nekateri pa jih imajo več kot preveč. Ob tolikšni množici funkcij je popolnoma jasno, da ni mogoče najti zadostnega števila delavcev, ki bi bili pripravljeni in sposobni opravljati zaupane naloge.

Ko smo pred leti v Svilanitu za tovarniški praznik organizirali pevski zbor, smo s težavo in velikimi prošnjami sestavili 25-članski pevski zbor. Prepričan pa sem, da je v Svilanitu vsaj dvesto ljudi, ki imajo dober posluš, žal pa ne tudi volje, da bi žrtvovali svoj prosti čas. Podobno je tudi s poslušom in pripravljenostjo za sodelovanje v samoupravnih organih in delegacijah ter odborih in komisijah. Tretji razlog je v tem, da je pri nas marsikaj že vse vnaprej odločeno. Na seji lahko slišiš za čuda veliko razlogov zakaj je temu in temu tako in ne more biti drugače, ker... itd. Ponavadi so to razlogi, na

katere menda nimamo vpliva, vendar pa moramo kljub temu glasovati »ZA«. Za tako glasovanje res ne rabimo delegatov, ki mislijo s svojo glavo ampak bi zadoščal dobro programiran glasovalni stroj.

Po mojem mnenju je čutiti popolno nesposobnost za kulturni dialog. Tega se nismo naučili v vseh 43 povojnih letih. Vsi od predlagateljev do delegatov se vedno čutimo osebno napadene in se temu ustrezno tudi branimo. Po obravnavi predlaganih gradiv nismo sposobni spremljati pripomb kot dobronameren prispevek za izboljšanje predloga, ampak se branimo, kot da nas osebno napadajo in temu ustrezno tudi reagiramo. Ob takšnih reakcijah pa ni čudno, če kasneje do takšnih napadov tudi pride.

Velika zavora za učinkovito odločanje je menjava delegatov v različnih stopnjah postopka obravnave posameznih gradiv. Delegat, ki je sodeloval pri obravnavi osnutka nekega odloka je v fazi sprejemanja predloga zamenjan z drugim, ki se udeležuje seje pač po vrstnem redu. Pojavlja se mučno pojasnjevanje stvari, ki so že bile pojasnjene in vračanje na začetek posameznih razprav. Nemogoče je pričakovati, da si bo delegat iz zapisnikov predhodne seje, ki so največkrat površni, saj si iz njih težko predstavljaš potek seje in njeno vsebino ter z razlago predhodnega udeleženca na posameznih sejah, dobil popolno sliko o dotedanji razpravi.

Menim, da delegatski sistem ne omogoča resničnega in kakovostnega samoupravnega odločanja, zato bi morali v okviru SZDL storiti vse, da se do prihodnjih skupščinskih volitev, ki bodo 1990 leta uveljavijo spremembe, ki bodo omogočile kakovostnejše odločanje, s tem pa tudi gospodarjenje in ustavile negativna gibanja, ki smo jim priča.

ODMEVI ...

TUDI HLADNO ŽELEZO SE KRIVI

V predzadnji številki Kamniškega tekstilca sem napisal nekaj stavkov o počitniškem domu na Rabu. V glavnem gre za dve ugotovitvi in to, da bo potrebno nekatere dele stavbe obnoviti, izboljšati funkcionalnost doma in da so stroški dokaj veliki glede na standard, ki ga nudi dom. Na moj prispevek se je oglasil Pirš Albin in me je kar z miksalom umil misleč, da imam umazane roke pri nakupu doma. Pralno sredstvo je brez prida uporabil, saj bi se moral prej prepričati, koga bi moral umiti. Čas od nakupa je že tako odmaknjen, da tudi z varikino ne bi izpral starih madežev. Najbolj mi je šel v nos stavek, ko pravi »Tako se tudi on obnaša, kot nekateri naši upokojeni politiki, ki nam v svojih spominih ponujajo recepte za rešitev iz krize, teh pa sami sploh niso poskušali uveljaviti takrat, ko so imeli možnost.« Nič za to, če Albin tako misli. Mislim pa se pravi nič vedeti. Da pa bo svoje misli podkrepil z argumenti, naj dvigne v arhivu kupoprodajno pogodbo in bo argumentirano ugotovil, da Konda pri sklepanju pogodbe ni imel prstov vmes. Od tega pravnega posla so me eliminirali, da ne bi kaj preveč videl ali zvedel. Nikoli nisem videl ne pogodbe in drugih listin. Pravni spor za to hišo pa se je vlekel kot jara kača, dolga leta, ko že mene ni bilo v Svilanitu. Moje mnenje o poslovnih stroških doma sem pa delil z večino na razgovoru za okroglo mizo, ki je bil objavljen v Kamniškem tekstilcu štev. 1-2/1985. Vidiš, Albin, tako je s to zadevo, če se pa zakopješ v pogodbo, pa boš marsikaj zanimivega odkril. Če boš pa hotel še koga umiti, pa boš porabil precej pralnih sredstev.

Konda A.

PRISPEVKA, KI ŠE BODETA V OČI

Kot vsak član Svilanita tudi sam rad prebram ta naš časopis, se pravi Tekstilca. Mislim, da lahko vsak najde v njem tisto, kar ga zanima. V zadnjih dveh številkah sem z zanimanjem prebral prispevke o izletu upokojencev in polemike okrog njega. Tudi sam sem govoril pred izletom z nekaterimi bivšimi sodelavci, sedaj upokojenci. Vsi so izžarevali dobro voljo pred odhodom in se veselili tega izleta. Izražali so hvaležnost, da niso pozabljeni. Ko so nasmejani vstopali v avtobus, sem jim zaželel lep dan in srečno vožnjo. Seveda pa mi radovednost ni dala miru in sem nekatere udeležence čez nekaj dni vprašal, kakšen je bil izlet. Vsi so bili soglasni, da je bil odlično organiziran. Zato sem s presenečenjem prebral prispevek v našem glasilu, ki je izlet grajal. Kar verjeti nisem mogel svojim očem. Toda, ko sem videl, kdo je avtor, mi je bilo vse jasno. Ne vem, kaj je tov. Konda pričakoval, vem pa to, da se manjšina podredi večini. Če bi rad sredi vinograda pil pivo, naj bi ga šel peš iskat v bližnjo gostil-

no. Ali se tov. Konda zaveda, da ne more biti v središču pozornosti? Če pa bi rad obiskal kulturno zgodovinske spomenike, naj sede v avto in si jih ogleda. Mislim, da avtor res išče dlako v jajcu. Zaveda naj se, da je izlet organiziran, kljub težkim časom v boju za vsak dinar. Tudi o domu na Rabu je imel pripombe. Kot vem, se je dom kupil prav takrat, ko je še bil zaposlen v Svilani-

tu. Zakaj pa takrat ni opozoril na vse pomankljivosti? Že pregovor pove »po bitki so vsi generali«, zato bi želel tov. Konda opozoriti, naj da raje pameten predlog, ne pa samo kritike.

Mislim, da je tov. Konda vedno dobrodošel v tovarni in njegove predloge bomo upoštevali le, če bodo koristni nam vsem.

Marjan

Dokaz dobre volje!

DOMAČE OGNJIŠČE TUDI V BOHINJSKEM KOTU

Le dobro desetletje je minilo od takrat, ko smo v delovni organizaciji začeli resneje razmišljati o naših letnih dopustih, da to ni luksus, temveč nujna potreba ob vedno hujšem tempu dela. Počitniškemu domu na Veliki planini se je pridružil še dom na Rabu, vendar je letni dopust v teh dveh objektih lahko koristilo le manjše število delavcev. S sorazmerno skromnimi sredstvi se je večjo možnost dopustovanja ustvarilo z nakupom počitniških prikolic, ker so bile prve nabavljene iz sredstev sindikata, so kar vse dobile nekakšen sindikalni nadimek. Nekaj let smo jih razvažali pred začetkom sezone po kampih v Istri, ob pomanjkanju bencinskih bonov pa so tudi na zimovanju ostale ob morju. Kar 13 prikolic je nudilo letni dopust ali okrevanje v zdravilišču mnogim članom kolektiva in kar več ni za verjeti vražam, da je številka 13 nesrečna številka. Želja za boljšim počitniškim standardom pa je bila vodilo, da sta se prikolicam pridružili še hišici v Čatežu in Moravcih, da se je planinam in morju pridružil še zdraviliški dopust, ki je bil ugodno sprejet zlasti pri starejših članih kolektiva. Pri organizaciji dopustovanja so bila razmišljanja v naslednjih smereh:

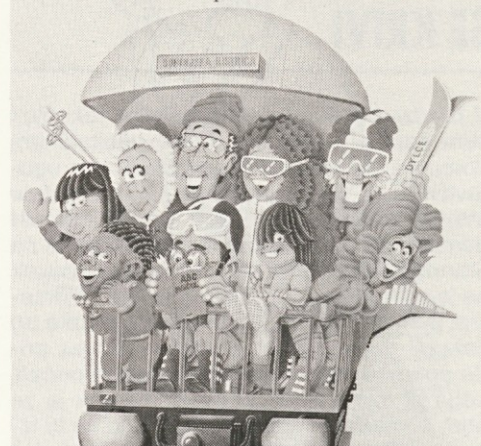
- letni dopust omogočiti čim večjemu številu delavcev, saj je to nujno potrebno za obnovo moči,
- ponudba za dopustovanje naj bo čim pestrejša, prednost naj imajo objekti z večjo izkoriščenostjo,
- obseg prikolic naj ostane v dosedanjem številu, pri novih objektih ima prednost višji dopustniški standard,
- iz sredstev sklada skupne porabe se zagotavlja sredstva za nakup novih objektov in investicijsko vzdrževanje, stroški prehrane in tekočega vzdrževanja pa se zagotavljajo z lastnim prispevkom delavcev.

Takšna usmeritev je bila nujno potrebna, saj sklad skupne porabe ni neomejen, stroški prehrane niso bistveno različni doma ali na dopustu, nekaj stroškov dopustovanja pa pokrije tudi regres za letni dopust.

Pred leti smo eno izmed prikolic opremili za zimsko delovanje in jo postavili v Kranjsko goro. V času zimske sezone je bila dobro zasedena, le dve prijavi za letni dopust in večje povpraševanje za dopust ob morju, pa so jo premaknili v toplejše kraje. Bolj zagreti smučarji in gorniki pa so večkrat opozarjali, da puške le ne kaže vreči v koruzo in da bi kakšen objekt ob večjem smučarskem središču v zimskem času in kot izhodiščna točka za gorsko izletništvo v letnem obdobju, bila primerna dopolnitev naših počitniških ponudb. Konec avgusta preteklega leta so bili izvršeni prvi razgovori o nakupu garsonjere v Bohinjski Bistrici, ki naj bi bila vseljiva do začetka poletja 1988. Ker so sredstva sklada skupne porabe za leto 1987 bila porabljena, se je izvršila le rezervacija ene garsonjere, dokončna odločitev pa naj bi padla v letošnjem letu. V Bohinjski Bistrici nad Zoizovo graščino že stojijo trije bloki v alpskem stilu, prilegajoč se začetnemu pobočju Koble, pod strmo alpsko streho vsakega od teh blokov se skriva po 32 garsonjer, ki so jih kupile v glavnem slovenske delovne organizacije za potrebe dopustov svojih delavcev. Zaokroženo celoto predstavljata še dva enaka bloka, eden je v zaključni fazi, zadnji pa čaka, da se v letošnjem letu dvigne iz pripravljenih temeljev. Zaradi odstopa parih delovnih organizacij, sta bili dve garsonjeri na razpolago v že zgrajenem bloku in s tem dana možnost vselitve že v mesecu marcu tega leta. Garsonjera je v tretjem nadstropju, obrnjena proti zahodu in nedvomno bo uporabnikom nudila lep razgled na našega očka – Triglav, na čudovit pogled zahajajočega sonca za vrhovi Julijcev. Prostor je opremljen z dvema pogradoma, sedežno garnituro, jedilno mizo s stoli in kuhinjskim blokom, kopalnico s sanitarijami in WC, predprostor z omaro pa nudi najnujnejše za shranjevanje oblek in prtljage. Ogrevanje prostorov je urejeno s termoakumulacijsko pečjo in ni tako skrbi, da se po smučanju ali sprehodu vrnemo v hladne prostore. V kleti je za posamezne apartmaje urejen še prostor za shranjevanje smuči, sank in druge opreme, tako da bo ta na varnem in ne bo potrebno prenašanje v garsonjero. Bohinj s svojo prelepo okolico nudi veliko možnosti za razne oblike aktivnega dopusta. V zimskem času so možnosti smučanja na Kobli in nekaj kilometrov oddaljenem visokogorskem smučišču na Voglu, v okolici Bohinjskega jezera so urejene tudi tekaške proge. Za ljubitelje gora in zahtevnejšega smučanja je Bohinj z Voglom, Komno, Uskovnico in drugimi gorami, primerno izhodišče za turno smučanje po Julijcih. Najboljše smučišče je Kobla. Do žičniškega sistema je od zgrajenega naselja slabe pol ure hoje, na-

MI GREMO SMUČAT NA KOBLO

Z vlakom prav do smučišč

črtuje pa se izgradnja še manjše vlečnice, ki bi od naselja omogočila hitrejši dostop do smučišča. Večina gostov v garsonjerah se bo verjetno odločala pretežno za to smučišče, saj je dobro urejeno in tudi snežne razmere v Bohinjskem kotu so dokaj ugodne. Bohinj pa ni primeren samo za smučarje, zanimiv je tako spomladi, poleti in jeseni. Preko celega leta ta biser naše dežele nudi veliko možnosti, da ob sprehodih ob jezeru in bližnji okolici spoznamo poleg svetovno znanega Svetega Janeza in slapa Savice še druge lepote in zanimivosti. Mnogo drobnih detajlov se skriva v starih bohinjskih hišah, na poti od Stare Fužine po dolini Voje je slikovit kanjon izdolbla Mostnica, sveži gorski zrak in dokaj miren kraj nudita lahko prijeten dopust skoraj za vsakogar.

Tisti dopustniki, ki bodo želeli preiskusiti svoje moči v nogah v krajših ali daljših izletih in turah, ne morejo biti v Bohinju razočarani. Črna prst, Vogel, Komna ter druge gore na južnem delu bohinjskega jezera z višine okrog 2000 m nudijo lep razled na julijsko pogorje in z enodnevnim manj zahtevnimi turami se je zvečer spet možno naspati v dolini. Drugačen obraz spet daje hribovje severno od Stare Fužine, kjer se z Uskovnico začena pogorje Pokljuke. Severno zahodno od Bohinjskega jezera pa skoraj vse številne poti vodijo k našemu gorskemu prvencu, očaku Triglavu.

Prvi dopustniki, ki bodo imeli željo še ujeti spomladansko smuko letošnje skromne zime, bodo z dopustom lahko pričeli nekje v sredini marca. Pričakovati je sicer, da nato v spomladanskih mesecih garsonjera ne bo polno zasedena, poletni, jesenski in zimski meseci pa bodo verjetno dobra priložnost za vse tiste, ki si žele mir, sprehode, gorske ture in seveda smučanje. Garsonjera bo nudila tudi večje udobje, kot ga nudi prikolica že v poletnih mesecih, kaj šele pozimi.

Nasvidenje v Bohinju!

-le

**Upokojili
so se**

POVŠE PEPCA

Ob zaključku leta 1987 je minilo 25 let, 1 mesec in 29 dni, ko je Pepca Povše nastopila prvi dan dela v Svilanitu. Zaradi poroke in preselitve iz Maribora v Kamnik se je v MTT poslovila od tkanja in v naši delovni organizaciji sprejela pomoč pri pripravi hrane in serviranja malic.

Malice so v času njenega dela doživele kar nekaj sprememb. Mnogim starejšim delavcem je še ostalo v spominu, kako imenitno je bilo, ko malice ni bilo potrebno več prinašati s seboj na delo, ko je bil omogočen nakup sendvičev v tovarni, ko se je nekaj izdelkov in kruh vozilo po obratih.

Še večja sprememba je nastala ob ureditvi menze ob kotlarni in tovarniškem dimniku, ko so se v majhnem prostoru in skromni opremi pripravljali enostavni topli obroki in možen nakup mlečnih in mesnih izdelkov. Največ sprememba pa je nedvomno nastala v letu 1980, ko se je menza preselila v pritličje upravne stavbe, ko so se bistve-

Kolikokrat nam je pripravljala hrano tudi v svojem neobveznem delovnem času

no izboljšali pogoji tako za pripravo hrane, kot tudi za delavce.

Pepca je v času svojega dela opazovala in videla dogajanje v menzi z druge strani servirnega pulta, kot do doživlja večina drugih delavcev. V okviru možnosti in drugih pogojev so se delavci menze vedno trudili, da bi bila malica čim boljša. Vsem oku-

som in željam pa se ne da ustreči in ob opazovanju, koliko dobre hrane se zavrže, je njena sicer dobronamerna pripomba prišla na nepravi naslov ter povzročila zamero ali vsaj slabo voljo. Ob tem pa največkrat ni bilo ne časa ne volje za razmišljanje o tem, kje je vzrok za to in da se v menzi pogosto obnašamo tako, kot nam doma še na misel ne pride.

Zastrupitev s hrano v septembru preteklega leta je bila pri Pepci tudi vzrok, da se je predčasno upokojila, ko je dopolnila sicer starostni pogoj, ne pa tudi polne delovne dobe. Salmonela bo mnogim delavcem ostala dolgo časa v slabem spominu. Enim zaradi prestanih bolečin, drugim zaradi občutka sokrivde ob spletu okoliščin. Okužba tudi Pepci ni prizanesla in zaradi prepovedi dela v menzi bi morala biti začasno razporejena na drugo delo. Morda so bile izrečene besede o prerazporeditvi izrečene ob nepravem času in ne na najbolj primeren način, v osebni prizadetosti se je odločila za upokojitev.

Mnogo malic je bilo ob njenem sodelovanju razdeljenih, mnogokrat so bile mnogim delavcem dobrodošle in hvaležno sprejete ob trdem in napornem delu. Vmes smo tudi pozabljali, da hočemo več in boljše, kot je to možno, včasih smo v tovarni želeli nadomestiti tisto, česar doma nismo imeli. Pepca je več kot četrto stoletja delala za našo prehrano, živila in delala s svojimi in našimi človeškimi dobrinami in slabimi lastnostmi. Včasih se sicer nek dogodek globoko zareže v zavest, v dobrem ali slabem, toda čas in volja pogosto le pomagata k temu, da se slabo pozablja in dobro ohranja. Verjeti je misli, da večina sodelavcev Pepco spet pričakuje ob srečanju upokojencev in nekdanjih sodelavcev in da se bo Pepca temu pričakovanju tudi odzvala.

Dobrodošli med nami

SMOLEJ ANDREJ

V menzi delovne organizacije imamo novo delovno moč. Naša dosejanja pomočnica vodje obrata je odšla v zasluženi pogoj, zato smo na mesto, ki ga je opravljala, sprejeli novega delavca. To je SMOLEJ Andrej, rojen 20. 11. 1952 v Grižah na Dolenjskem, kraju, ki je v Sloveniji in zamejstvu znan po organizaciji vsakoletnih pevskih taborov, na katerih sodelujejo zbori iz vse Slovenije, drugih republik in tujine.

Osnovnošolske klopi je gulil v Šentvidu pri Stični, veliko pa je moral pomagati pri kmečkih opravilih na domači kmetiji. Kasneje se je odločil za kuharski poklic in se tudi vpisal na gostinsko šolo v Ljubljani, ki jo je

uspešno končal. Vajeniško dobo je opravljal v Grand hotelu Union v Ljubljani, kjer je pridobil veliko delovnih izkušenj – od slaščičarske dejavnosti, do gotovih jedi, jedi po naročilu ter pripravo hladnih bifejev in banketov vse pod mentorstvom znanega kuharja Velkavrha. V tem hotelu se je zaposlil tudi redno in po enem letu odšel na služenje domovini v Sombor in na Kopanik. Po odsluženju vojaščine se je zaposlil v SGP Pionir v Ljubljani, kjer je bilo njegovo pretežno delo nabava materiala za kuho. Poleg te redne službe je pomagal pri delu zasebnemu gostincu Zormanu v Kanuju. Zaradi dobrega dela ga je Zorman nagovoril za redno zaposlitev pri POZD Kanu. Njegova pestra delovna pot se je nadaljevala s prevzemom dela poslovodje doma v Polhovem Gradcu do vodje obrata družbene prehrane v Napredku v Domžalah.

Za delo v Svilanitu se je odločil zaradi poznavanja naše firme s kuharske poti in urejeni delitvi dela. Ta občutek ga ni prevaral, saj nam pove, da se je prepričal, da imamo v primerjavi z drugimi organizacijami dokaj dobro urejeno delitev dela.

V prostem času zanj pomeni sprostitev delo na kmetiji pri bratu, je tudi velik pristaš motošporta, predvsem motokroser.

Novemu sodelavcu želimo, da bi se čimbolj vključil v kolektiv in da bi uspešno delal.

Alojz Jerman

IN MEMORIAM

Rojstvo, življenje – smrt. Neizpodbitna resnica obdobja, v katerem je rojstvo sreča v novem življenju, življenje borba v srečnih in nesrečnih trenutkih, ki se prepletajo skozi mozaik življenja – smrt pa je kruta resnica, s katero se moramo sprijazniti vsi.

Tiho, tako kot je živela, je odšla od nas tudi naša Tončka Golob – kolekcionerka v TOZD Svila. V Svilanit je prišla leta 1960 na dela robljenje in šivanje frotirja. To delo je opravljala do leta 1970. Skoraj 18 let je nato izdelovala kolekcijo svilenih artiklov, vse do 25. 1. 1987, ko je odšla v bolnico na pregled in tam ostala... Tako kot je Tončka živela skozi življenje – tiho – delovno – odgovorno, tako je bilo tudi zadnje dni v Svilanitu. Pripravljala je kolekcijo za potniško konferenco, spraševala, kaj še potrebujejo, kot da se je v sebi že poslavljala od nas.

Tončko smo imeli sodelavci radi. Bila je nasmejana, delovna, pripravljena pomagati vsem. Prav zato je bilo naše slovo od Tončke težko.

J. Kimovec

ZAHVALA

Ob smrti moje drage mame se iskreno zahvaljujem vsem sodelavkam in sodelavcem iz kontrolnega oddelka in konfekcije frotirja za izrečeno sožalje, podarjeno cvetje in spremstvo na njeni zadnji poti.

Slavka Močnik

ZA SPOMINSKI ALBUM

**Zopet prišel je med nas,
stari dobri Dedek Mraz**

Uh, koliko nas je bilo

Ali naj mu povem po pravici, da kdaj tudi nagajam?

Pozirati z Dedkom mrazom ni majhna reč!

Malo prostora bi prosil

Mami, brez tebe si ne upam k Dedku!

... mamici copate, očku tri kravate, meni pa sani ...

Le kaj neki nam je zavel Dedek mraz v te velike vrečke?

Nekaj vam povem ...

Kako je prijazen ta Dedek!

Tale Dedek mraz se je pa res dobro odrezal!

Dedku se moram prikupiti, da me obiše tudi prihodnje leto

Ali je res čisto ta pravi?

Očka, dvigni me, da si Dedka pobljže ogledam

*Modni dodatki
za vašo samozavest*